

ELOFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 koron.
Egy hónapra 2 koron.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 koron.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 30 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Rövidített petit sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:

STAUBER JÓZSEF.

Kedd, szeptember 20.

Mai számunk főbb közleményei:

Virilis jogu törvényhatósági bizottsági tagok.
Befejezett közgyűlés az ipartestületen.
Az aradi ügyvédi kamara az igazságügyminiszterhez.
A vitás ékszer-modellek.
Vitális Imre Aradon.
Zichy János gróf nevelési elvei.
A hatvankettedik Kossuth-szobor.
Aktuális emberek.

Az aradi ügyvédi kamara a sajtószabadságért.

Arad, szeptember 19.

A kik néha sokallják a sajtó szabadságát, — és már elég sokan vannak, a kik az ily gondolkodásra hajlanak — azok elfelejtik, hogy a sajtószabadság, ez a jelszóként használt, de a valóságban eléggé nem becsült valami, tulajdonképen nem is a sajtó dolga. Vagy nem egészen a sajtóé. A sajtószabadság korlátozása magára az újságra azzal a kellemetlenséggel járna, hogy kevesebbet írhatna meg. Vagy szerint való újságíróknál az öncsonkítás fájdalmával egyet jelentene, ha valamit, a mit a közérdek, a hírszolgálat mezejéről valónak tart, nem szedhet le s nem adhat a közönség elé. De hát ha nem, nem.

Ellenben a közönség szempontjából sokkal tragikusabb valami ez. Nem szólunk arról, hogy le kell mondania arról az élvezetről, a melyet az érdekes, a legérdekesebb újságközlemények olvasása szerez. De

hány és hány esetet tudunk, a mikor a közönség a megbotrántoztató bűnök hallatára, durva méltánytalanságok, kínos üldöztetések eseteiben azt sürgeti: hát ehhez nincs szava a sajtónak?

Ha az a reform, a melyet Székely igazságügyminiszter tervez, valóság lenne, akkor az újságíró azt mondhatja: — nincs. A sikkasztót nem bélyegezhetem meg, mert a törvény szerint körülbelül csak akkor írhatok róla, ha majd főtárgyalásra jut a dolog. Addig a közönség nagy része azt hiheti, hogy a sikkasztó ma is az a tiszteletreméltó gentleman, akilecsukatása előtt volt. Nem emelhetek szót az ellen, ha valakit, anyagi érdekből, épeszü volta mellett a tébolydába hurcolnak; igaz, hogy így nagy későre derül ki az igazság, de a törvény szerint elintézésben levő ügyekről három hónapi elzárás terhe a att tilos írni. Sőt a felvidéki határnál működő, bírói vizsgálat alatt álló leánykereskedőről se szabad írnom s üzelmekre a hiszékeny embereket figyelmeztetnem. A bíróságnak ez esetben valószínűleg nem lenne kifogása az emberhuskereskedő megbélyegzése ellen; de az ügyben a trencsényi törvényszék az illetékes s mennyi időbe tart, amíg a törvényszékhez az engedelem iránt való kérelmet beadom, azt beiktatják, kiosztják, referálják, elintézik, leírják, kiadják és expedíálják?

Abból, ahogy az igazságügyminiszter tervezete az újság legfontosabb hivatását, a hírszolgálatot meg akarja nehezíteni s annak előre vetett rajzából, amilyen hatással ezek az intézkedések járnának, — látszik meg, hogy mennyire mindenkinek érdekét szolgálja a hírszolgálat. Lehet, hogy ma kellemetlen valamiért, ma jobban esett volna, ha ezt elhallgatja, — holnap, más esetben érdekemmé válik, a lelkem kívánsága lesz, hogy más valamit megírjon, kiderítsen, pellengérré dobjon.

Az aradi ügyvédi kamara helyesen ismerte föl a való életet, amikor igen figyelemreméltó érvekkel állást foglalt az igazságügyminiszteriumnak sajtó-bénító tervezete ellen. A kamara elismeri, hogy a sajtó terén, s a hírszolgálat révén sok visszaélés történik — ezt mi is elismerjük, de hát van-e tere a társadalmi életnek, az emberek gazdasági harcának, a mely a bűnös kísérletektől ment lenne? Azonban — folytatja a kamara — a fürdővízzel együtt a gyereket kiönteni nem szabad.

Az aradi ügyvédi kamara bizonyára nem a sajtónak akart kedveskedni, a mikor ezt a fölterjesztését határozatba foglalta. A kamarának nem ez a hivatása, s kétségen kívül sokkal komolyabb, magasabban álló testület, hogysem udvariasságszemponatok kormányozzák. De fölismerte a kamara a törvénytervezetbe foglalt in-

Leszámolás.

Írta: Holló Márton.

A kis öreg bankpénztáros, aki ezerötstíz forint évi fizetésért kezelte a külvárosi pénzintézet apró tételeit, felháborodva, tombolva ugrott föl a lakószobájában. Hija kuszáltan csapzott észe kivörösödött homlokán, apró szeme dühösen forgott. Maga volt a nakitódult, megfékezhetetlen indulat. Szép nagy leánya csilla pihogta, kéréltgette:

— Nyugodjék meg édes apám, ne gondoljon az egészeztől...

Az öreg csak annál jobban heveskedett, s még rekedtebben ordított:

— Dehogy nem törődöm, dehogy hagyom annyiban!... Tennem kell valamit a gazemberrel, mert megbetegszem, belepusztulok!

— De kedves jó apám... drágám... látja én már nem is gondolok azzal az urral, boldoguljon a maga útján — érvelt a leány.

Hasztalan volt minden próbálkozás, a rá szedett apa hadonászott, fenyegetődzött:

— Csak hogy gondolok rá én és nem is kerül ki a kezemet! Azt mondom!

Es felcsapva fejére a kalapját, rohant ki a házból. A leánya még utána sietett, de mire a lépcsőházhoz ért, a kis ember már valahol az utcán száguldozhatott. Aggodalmas szívvel ment vissza a lakásba, ahol egy sarokban az anyja sírdogált. Gyöngye, akarat nélkül való asszony, aki csak sirni, jajgatni tudt szegény.

— Istenem mi lesz, mi lesz ebből? Valami bajt csinál apád! — Aztán a leányt smogatja és őt siratja: — É, te, szegény leányom... mire jutottál, mire jutottál... hogy te ezt mivel érdemelted meg, édes, szép leányom...

— Semmivel se, édes anyám, de nem is olyan nagy a szerencsétlenység. Kell is ezért ilyen riadalmat csinálni! Ne sirjon, a papát majd csak megőrzi az Isten és én sem veszttem azért még el.

Most már így beszélt. Reggel még fuldokolt, vonaglott a fájdalomtól, amikor felemesen hasított végig a lelkén a valóság, hogy ő már nem mennyasszony többé, hanem cserben hagyott leány. A szegénye, aki hetekkel ezelőtt azzal bucsuzott el tőle, hogy kis időre elutazik, megházasodott. Akivel megesküdött, arról annyit megtudott, hogy nagyon gazdag. Keservesen markolt bele szívébe a megmászhatatlan esemény, egymásba kapaszkodva viharzottak lelkében az iridulatok, visszaemlékezések. Kegyetlen gyűlölet állította meg az iránt a leány iránt, aki leverte a gyémántjait. De a rögtön megmentette is. Há ha nem is tud a diadaláról, hátha nem is rejti, hogy eleázott valakit, hiszen az ő felbomlott mátkasága olyan csódes, elitkolt, csak éppen az ő kis családjának való boldogság volt, úgy ápolgatta esztendő óta, mint valami kedves szép cserépvirágot, félve, r-jtegetve, hogy senki meg ne kívánja, el ne irigyelhesse.

Az ellen az ember ellen fordult minden keserűségével, vörög bántott szíve minden felajdulásával. Egész életének a tartalmát, erejét, szépségét látta benne. Hányszor ragadta el a lelkét annyi álmagasszús pillanatokban a jövő csodás világa felé, hogy már nem is földi tereken jártak olyankor, hanem emelkedtek, repültek a magasba, tulvilági, aranyzölden derengő felhőzetek közé. Mind ennek most át kellett suhannia az emlékezetén és utána nyomban átvárt a jéges, borzongató tudat, hogyan fordult el tőle, hogyan végzett vele egyszer s mindenkorra az a férfi.

Borzasztó sietséggel, kérielhetetlen rohammal szuditotta rá ezt a kemény csapást, operált, akár a sebészkapacitás, aki egyetlen határozott, merész vágással mindent elérhet. Ha a beteg nem pusztul el a kés alatt, akkor biztosan felgyógyul és vidáman élélhet késő aggkoráig is.

Csakugyan olyan hatással volt rá ez a villámgyors elhagyás, mint egy sikerült műtét. Nem hanyatlott el életereje, csak valóig ható fájás, halálos ijedelem sújtott le rá, azán szinte minden átmenet nélkül talpra állott. Szájszáraz józanság költözött belé, am től szörnyen tisztán lehet gondolkozni. Olyan lett, mint a gyerek, aki nem toporzékol, amiért e ragadták tőle a legkedvesebb játékszereit, hanem nyugodtan, okosan viselkedik mindenkinek a gyönyörűségére. Ugy elgondolta, olyan világosan látta a sorsát:

— Tegnap még mennyasszony voltam, ma már újra csak leány. Semmi egyéb csak X. Y.

tézkedések veszedelmében azt a kárt is, a melyet azok nemcsak az ujság tartalmán, de a jogszolgáltatás, a közönség érdekén vágnának.

A közmorálnak megjavítására egy csöppet se vezetne, ha a bűnökről az ujságoknak mindaddig hallgatni kellene, a míg azokban jogerős bírói döntés nincs. Nem szólva arról, hogy ehhez gyorsabb igazságszolgáltatás illelnek, ép az ujságok köteles hallgatása lehetne oka annak, hogy egyes bűnügyek felől kiszivárgott apró részletek fonalán a leglehetősebb híresztelések terjedjenek el a szóbeszédben, pletykajárásban. S ez jobb lenne?

Végül pedig eszünkbe jut az odesz-szai polgármester, aki nemrég börtönbüntetés terhe alatt megtiltotta az ujságíróknak, hogy a koleráról híreket közöljenek. És csökkentette a járvány az által, hogy az ujságok hallgattak róla? Épen megfordítva. Vajon csökkent a bűnök számát, ha az ujságoknak kevesebb alkalm nyílik, hogy azokat idejében átadják a nyilvánosságoknak?

A költségvetési tárgyalások. Budapestről jelentik: A jövő évi állami költségvetés tárgyalásai a pénzügyminisztériumban vasárnap befejeződtek. A költségvetési tervezetek most visszakerülnek a szakminisztériumokba, onnan végleges megszövegezés céljából ismét a pénzügyminisztériumba küldik vissza.

Lukács László Bécsben. Budapestről jelentik: Lukács László pénzügyminiszter, aki a közös miniszteri értekezleten szintén részt vett, szerdán délután Bécsbe utazik.

A botrányvármegyéből. Marosvásárhelyről jelentik: Erődy Sándor főispán Fekete Andor drt, a nemzeti munkapárt hivatalos lapjának, a Székely Napló-nak szerkesztőjét tiszteletbeli városi főügyészre nevezte ki. Fekete tegnap jelentkezett Hofbauer Aurél helyettes-polgármesternél, hogy hivatali esküjét letegye. Hofbauer kijelentette, hogy a kinevezést nem veszi tudomásul, mert Fekete állandóan sértő módon támadta a polgármestert. Fekete dr. hivatkozva arra, hogy kinevezése a főispán disz-

krecionális jogába tartozik, ismételtén kérte a helyettes-polgármestert, hogy esküjét vegye ki, de Hofbauer ezt újra megtagadta. Fekete dr. az esetről jelentést tett a főispánnak és a belügyminiszternek.

Virilis jogu törvényhatósági bizottsági tagok.

— A végleges névsor. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Az igazoló-választmány Robitzek Ágoston dr. elnöklésével ma délután tartott ülésében befejezte a virilisjogu törvényhatósági bizottsági tagok jegyzékének összeállítására irányuló munkáját. A választmány minden bejelentett törvényes jogigényt mérlegelve és szem előtt tartva, állította össze a most már végleges névsort, amely csak azért fog változni, mert a választás után a törvényhatóságban helyet foglaló képviselők, vagy más törvényhatóságnak is tagjai lemondanak arról a jogutól, hogy adójuk alapján birjanak üléssel és szóval a közgyűlésben.

Az új névsor, mely lényegesebb eltérést a tavalyitól alig mutat, elég érdekes jelenségnek a tükre. Arad eg.ike ama kevés városoknak, ahol ezerkétszáz koronás adócenzusra felül kerülhet be valaki a virilisták közé. De talán igen kevesed magával van ama városok között, ahol 1761 koronával már csak a pótagok közé sorozzák az adózót. A cenzus a múlt évi legkisebb alaphoz (1434 korona 49 fillér) viszonyítva tetemes emelkedést mutat, ami a házbérek horribilis emelkedésével függ össze. A legtöbb virilis jogu bizottsági tag mint háztulajdonos lesz nagy adófizetővé s a házbéradó emelkedése igen magas számokra szokteti fel a virilisi cenzust is.

Alább közöljük a ma megállapított 71 rendes tagnak és póttagnak névsorát azzal a megjegyzéssel, hogy a csillaggal jelöltek adója a törvény értelmében kétszeresen van számítva.

Rendes tagok:

1 Id. végvári Neuman Adolf	12679 90
2 Ifj. végvári Neuman Adolf	12679 90
3 Végvári Neuman Dániel	1 679 90
4 Végvári Neuman Samu	12679 90
5 Győroki Andrányi Károly báró	10969 68

6 Végvári Neuman Alfréd	9509 92
7 *E. es Armin	1578 24
8 *Végvári Neuman Károly dr.	6339 95
9 Hermann Gyula	6004 41
10 *Weisz David	5729 78
11 Bing Vilmos	4861 72
12 Gutzjahr Mihály	4749 53
13 *O. ray Antal	4607 60
14 *Domány József	4545 30
15 Goldschmiedt Miksa	4353 33
16 *Lukácsy Lajos	4201 82
17 *Tedeschi Viktor	4160 80
18 *Hajós Árpád	3 51 68
19 Lusztig Armin	3523 63
20 Müller Gyula vag. lg.	3518 —
21 *Goldschmiedt Sándor	3409 72
22 *Vajda István dr.	3282 20
23 *Schwarz János dr.	3211 28
24 *Wadovszky Gusztáv	3027 08
25 *Farkas Sándor	3016 84
26 *Heitz Nándor dr.	3013 26
27 *Haim Bertalan	2964 56
28 *id. Kristófy János	2869 40
29 *Bolyos István	2838 30
30 Kotsis Lajos	2712 59
31 *Fabry Sándor dr.	2700 —
32 Somló Armin dr.	2656 16
33 Weisz Mark	2665 25
34 *Reinhart Gyula	2619 02
35 *Reinhart Kálmán	2619 02
36 Múlek Lajos dr.	2573 70
37 Rozsnyai József dr.	2570 32
38 *Kronstein Vilmos dr.	2560 66
39 *Adler Andor	2546 60
40 *Ring Lajos	2515 —
41 Tóth József	2508 25
42 Nesner Aladár	2506 97
43 *Varjassy Lajos dr. (uj)	2441 —
44 Lengyel Tivadar	2392 96
45 Szalay Antal	2364 59
46 Dengl Rózsa	2311 64
47 Lengyel Manó	2289 30
48 Kremmer József	2268 85
49 *Reisinger Sándor	2263 38
50 *Tagányi Sándor dr.	2262 76
51 *Földes Kelemen	2259 98
52 *Fodor Zsigmond	2217 08
53 Bing János	2207 23
54 Dengl Lajos	2149 64
55 Kneffel Lajos	2135 20
56 *Steiner József	2125 38
57 *Funkslein József	2092 —
58 Gaál Ferenc	2065 29
59 Vass Mátyás	2051 48
60 *Müller Károly	2036 72
61 Pék Ernő	2026 40
62 *Steiner Vilmos	2019 12
63 *O. tenberg Tivadar	2014 63
64 Leszay Sándor	2010 69
65 *Keppich Jakab dr.	1880 40

eszkimókisasszony a nagy főkabajszában. Hát szabad ezen tönkremenni, hát kell ebbe belehalni? Az ilyen csapást is csak a gondviselés oszthatja, mint a halált, fölébvezés, lázongás nincs ellene. És az emberek mind, ha átviharzik rajtuk az első szívet csavaró nagy fájdalom, amikor elvesztik örökre legkedvesebbeiket, hamarosan kiheverik a leg-erősebb bánatukat is. Noha egy-egy sajtás még a szívben, aztán mind több mosoly, végre egészen győz a vidámság, a jókedv a gyászon, a halott már csak emlék. Milyen jól van ez így, milyen bölcsen van megalkotva az ember természet. Beteges kivétel az elvan lélek, amely egész életén át nem tud megkülönböztetni a halállal...

— Nekem pedig nincs is halotam, akiből idővel kedves emlékem maradjon, csak van valaki a földön, akit magaménak tartottam s most abból már is emlék lett, csuf, förtelmes emlék, amit meg kell summisíteni. Minél előbb, hogy valahogy ne győzedelmeskedjék rajtam...

— Istenem, hát megtörtént, mint annyi mással! Azért élni csak kell. A nagy szerelmemet lejátszottam, most következik az élet. Lepörgetni a napokat egymásután és megbé-külölni mindjobban a sorssal. Majd elmúlik néhány esztendő, hozzám vetődhetik talán egy-egy, megint egy férfi, akivel jobban járok, aki komolyabban veszi a „nagy” szerelmét, amelyben én legyek az „ideál”. Én meg bizonyára hozzá fogok menni, a leánynak végre is férjhez

kell mennie és meg fogom becsülni, minden esetre meg fogom becsülni. Tudja Isten, hogy lesz, milyen is az a férjhezmenés kárpótlásul, szokásból, a „nagy” szerelem után. Azt is megtudom majd, de kétségbeesni nem szabad, elvérezni nagy gyöngeség volna egy ember miatt épen akkor, amikor megtudtam, hogy milyen nagyon megcsalódtam benne...

Újra meg újra átgondolta mind ezt sokszor egész délután, mialatt egyedül volt odahaza. Az apja, ahogy délelőtt elrontott, még ebédre sem jött vissza s az anyjának végső kétségbeesésében nem volt „maradása, elment, hogy valahol folkeresse. Már beesteledett, amikor haza jött kimerülten, reményét veszítve.

— Nem találta, mindenütt voltam — fuldokolta — a hivatalban... ott nem járt egész ötig... végig vártam, nagyon csudálták, hogy bejelentés nélkül elmaradt. Voltam a kávéházban... ott látták pár percre. Futottam egyik ismerőtől a másikhoz... Hát Takács tanáránál csakugyan volt és Takácsnál együtt ment el valahová. Tovább már nem bírtam... Ki tudja, mit csinált!...

A leány csitította, nyugtatgatta:

— Mit csinált volna, semmit sem csinált. Azóta bizonyosan megnyugodott már és haza fog jönni mindjárt.

Mondta ezt, de maga is nyugtalankodott s hogy mult az idő és az apja még sem jött, már alig volt vigasztaló szava.

Végre kilenc óra tájban megszólalt a csengő... Az öreg jött meg csakugyan. Na-

gyon meg volt viselve, fakó volt az arca, de csupa izgalom még és miközben a két nő féltő szeretettel vallagatta, egyre fokozódó énk-séggel ontotta a szót:

— Megkaptam! Most már leszámoltam vele! Azért, mert öreg ember vagyok, kiallok én az ilyen híváson... Hasítottam egyet az arcán, hogy el nem felejtse!

Kiegyenesedett valami félzseggel küzdéssel, belepirult a visszaemlékezésbe, de az asszonyt ugyancsak megrémítette.

— Az Istenért, micsoda bajt vettél a fejedre?

— Bajt!... Nam tudja senki. Megvere-kedtem vele. Felkutattam, két embert kitudtam hozzá. Hogy rögtön, ma akarok végezni. Meg-izentem, hogy nem várhatok, s ha nem jön, olyan botrányt csinállok, hogy meg nem kö-szöni... Eljött, az egy napos felesége mellől. Mert félt az a gyáva! És most, félőrával eze-lőt szembe kerűtünk. Nem hagytam neki időt... rárohantam. Olyat kapott... Azért, mert öreg vagyok...

Az egész napi izgalom most már megtörte. Egyszerre elfogyott az ereje, úgy kellett oda támogatni a diványra. Ö elgötték, locsolgatták, de nem tért magához. Félrebeszélte. Mindagyre visszatért az ő nagy cselekedetéhez, első pár-bajához. Főlemelkedett, lázban égő szemmel előre hajolt és kinyújtva a jobb kezét, hörögve kiáltotta:

— Megölöm!... Gazambar!... Rátal!... Rajta!...

66 *Robitzek Ágoston	1860 14
67 *Steiner Ferenc	1855 60
68 Schwartz János (uj)	1838 41
69 *Reisinger Ferenc dr.	1801 86
70 *Éles Béla dr.	1782 14
71 *Avarffy Géza	1762 87

Póttagok:

1 *Eukor László	1761 72
2 Szabó Albert	1760 86
3 Schwartz Adolf	1742 49
4 Schwartz Hermann	1742 49
5 *Mairevitz Mór	1783 68
6 *Barabás Béla dr.	1730 08
7 *Opre Péter dr.	1723 72
8 Kech Dániel	1674 62
9 Mayer Miksa	1661 49
10 Dobiaschi József	1651 98
11 *Nikolits Dóme	1640 48
12 Krémer Alajos	1638 65
13 *Nikolits Géza	1520 56
14 Veiler Rezső	1498 74
15 Braun Gusztáv	1487 20
16 Cánk Lajos	1484 73
17 Szántay Lajos	1485 82
18 Glück Zsigmond	1461 50
19 Freusz Flópp	1429 95
20 *Glück Károly	1397 35
21 *Sármezey Ede	1380 82
22 Schuh Ferenc	1371 34
23 *Grossmann Jakab dr.	1354 58
24 Oravetz Miklós	1315 70
25 *Winter Adolf	1218 60

A névsorban fel vannak véve: *Tedeschi* Viktor, *Somló Ármán dr.*, *Nesner Aladár*, *Varjassy Lajos dr.*, *Ottenberg Tivadar*, *Málek Lajos dr.*, *Müller Károly képviselő*, akik választás útján kerültek a törvényhatóságba és így ez év végéig nyilatkozniuk kell, mely jogcímen akarják gyakorolni tagságukat. Ha lemondanak virilis jogukról, akkor a póttagok közül még *Opre Péter dr.* is bekerül a törvényhatósági bizottsági közgyűlésbe, mert *Mairevitz Mór* a megyei törvényhatóságban foglal helyet. Új név a virilisek között *Schwartz János* és *Varjassy Lajos dr.*

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Pörnyertes szinigazgató. *Szendrey Mihály* szinigazgató 1904. december 16 án új vendégfellelítésre szerződött *Vasquez Molina* grófnő, az *Opera* tagját. Az énekesnő kétszer fel is lépett, de mikor a további vendégszereplésekre került a sor, a grófnő különböző kifogásokkal többször lemondta az előadást. Végre is az igazgató megunt a dolgot és felbontotta a szerződést. *Vasquez* grófnő ezt tudomásul is vette, azonban pert indított és 4800 koronát követelt az igazgatótól. A törvényszék elutasította a művésznőt és erre az álláspontra helyezkedett a tábla is. *Vasquez* grófnő felebbezett a Kuriahoz, amelytől ma jött le az ítélet. A Kuria helybenhagyta az első két ítéletet és végleg elutasította a művésznőt azzal az indoklással, hogy alaptalan lemondásaival maga szolgáltatta a szerződés felbontására okot.

§ Hamis vád. *Budapestről* jelentik: *Wohl Aladár dr.*, — akit tudvalevőleg azzal vádoltak meg rokonai, hogy nagybátyjának több millió végrendeletét meghamisította — ma hamis vád miatt bűnvádi feljelentést tett az ügyészségen. A főügyészség a panaszos kérésére a vádhatóságként a pestvidéki ügyészséget delegálta.

§ Magyar Jogélet. A legelterjedtebb és legnépszerűbb jogi szaklap, a Magyar Jogélet szeptembertől kezdve nagyobb és változatosabb terjedelemmel és tartalommal jelenik meg. Erdekessé és aktuálisá válik az új jogesetein kívül, fő előnye a lapnak, hogy előre közli a tábla és Kuria következő heti kitézéseit. Előfizetési ár: Félévre 10 korona, negyed évre 5 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VII. Izatella u. 5.

Befejezett közgyűlés az ipartestületen.

— Előjárók választása. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Öt órai tanácskozás után, zaj és lármával is elnyújtott, de végre törvényes formák között befejezett közgyűlésen az ipartestület tagjai megválasztották a tíz előjárót, akinek mandátumáért annyi egyenlenség és viszálykodás kapott lábra a testületben. A többség akarata érvényesült és ezzel a kellemetlenségek hosszú sora le van zárva és mindenki, aki szinte hirtelen az iparosok ügyének, csak azt óhajthatja, hogy a multak feledésével az új előjáróság hasznos munkával bizonyítsa be, hogy a sok elfecsérelt erő nem jelenti a teljes kimerültséget.

Az ipartestületbe lármával és haragos jelenetek közt tért vissza a béke, mint azt az alábbi tudósítás elmondja:

Fél tizenegy óra tájban nyitotta meg *Steigerwald Alajos* elnök a közgyűlést.

Napirend előtt *Hönig Ottó* számvevő szólalt fel, s a *Weitzer* hagyaték ügyét tette szóvá és arra kérte az elnököt, hogy szerezze meg azt az iparosok részére.

Steigerwald elnök kijelentette, hogy az elmúlt idők nem voltak alkalmasak ily nagyfontosságú kérdés tárgyalására. Most, hogy a kedélyek lecsillapultak, ideje volna az ügy felelősségének. Minden a város vezetőségétől függ, az előjáróságnak csak az állandó felszínen tartás lehet a kötelessége.

Reinhart Gyula személyes kérdésben vizsgautasította *Hönig* gyanúsításait. Isemnek engem az iparosok, — ugymond — tudják azt, hogy mindig az iparosok érdekében munkálkodtam. (Éljenzés.)

Ifj. *Czeiler István* szólalt fel ezután, s vizsgautasítja *Hönig* szavait, melyekkel az előjáróságot támadta.

Egyszerre felzudult az egész terem, tiltakozó kiáltások hangzottak fel. Az elnök folytonosan csöngött, majd a zaj lecsillapultával arra kérte a jelenlevőket, hogy őrizzék meg higgadságukat. Együttal pedig újból kijelentette, hogy a *Weitzer* hagyaték ügyének elposványosodása nem az előjáróságon mulott.

Ezután az elnök *Kaszab Géza* titkárral a rendőrkapitány átiratát olvastatja fel, amelyben mérsékletre s komoly viselkedésre inti az iparosokat a hatóság. Ennek felolvasása után áttértek a napirend tárgyalására.

Kaszab titkár a számvevői jelentést s a zárómérleget olvasta fel.

Béreczi Pál *Hönig Ottó* számvevő eljárását bírálta, aki április 4 én semminemű észrevételt nem tett a zárszámadások iránt s öt hónappal később megtagadja aláírását. Határozati javaslatot terjesztett elő, amelyben kérte, hogy a közgyűlés küldjön ki egy bizottságot, amely az elnökből, a három számvevőből és négy nem előjárósági tagból állna s ezek vizsgálják felül a számadásokat.

Majd *Huppert* állott fel, de alig mondott néhány szót, újult erővel hangzott fel a lármával. Óriási kavargás támadt, az egyik rész abougolt, a másik hallani kívánta *Huppert*et. Hosszabb idő múlva ült el — úgy ahogyan — a zaj, s *Huppert* ekkor bizalmatlansági indítványt tett az előjáróság ellen. Végül pedig csatlakozott *Béreczi* indítványához. Félrekerült a lármával *Huppert* szavaira. A csönd beálltával ifj. *Czeiler István* élesebb hangon bírálat alá vette *Hönig*nek a multkor felfüggesztett közgyűlésen tanúsított eljárását. *Hönig* akkor nemcsak az előjáróságot, hanem az elnököt is meggya-

nusította. Főszólítja *Hönig*et, hogy ismertesse a vádjait.

Hönig Ottó: Sajnálja, hogy félremagyarázták a szavait. Ő egy olyan kétszáz koronás tételtől beszélt, amely nem volt benne a mérlegben. Most elfogadásra ajánlja zárszámadást. (Derűtlenség.)

Reinhart Gyula *Hönig* eljárását és megváltozott magatartását bírálta, s számadásokkal igazolta, hogy az építőiparosok nem hogy kárára lennének a testületnek, hanem annak lényeges terheit ők viselik. *Béreczi* indítványához nem járult hozzá, hanem hatósági vizsgálatot követelt.

Reiner J. Gyula és *Klein József* szintén hatósági vizsgálatot kértek. Ifj. *Czeiler István* *Hönig*et vádolta a viszály előidézésével. Oly óriási zaj keletkezik erre, hogy lehetetlen egyetlen szót is érteni. Amikor a lármával csöndesül, hallható, hogy *Czeiler* azt indítványozza, hogy a közgyűlés *Hönig* eljárása felett rosszaságát fejezze ki. (Nagy zaj, helyeslés.)

Zimmermann János rövid beszéde után az elnök berekesztette a vitát s jelentette, hogy 12 tag tiltkos szavazást kért, még pedig külön külön a következő pontokra: A számvevők jelentése, az 1909. évi kezelési zárlat, 1909. évi december 31 ről szóló vagyonmérleg, a rokkant alap zárlata, a felmentvény megadása. Elnök ezt elrendelte.

Egy negyed egykor megkezdődött a szavazás s minden különösebb emóció nélkül eltartott délutáni fél háromig. Mind az öt pontot a közgyűlés nagy többséggel elfogadta. Jóval fél három után vették tárgyalás alá a tárgysorozatot 2. pontját, az 1910. évi költségirányzatot, amelyet a közgyűlés egyhangulag elfogadott.

Ezután az elnökválasztás következett. A közgyűlés egyhangú lelkesedéssel újabb öt évre *Steigerwald Alajos* elnököt választotta meg, aki elfoglalta az elnöki széket s köszönetet mondott a bizalomért. Mielőtt az előjárósági tagokra való szavazás elrendeltetett volna, *Kaszab* titkár beadványt olvas fel, amely szerint az önkéntes tagok és cigánykóvácsok nem szavazhatnak. Ezután megkezdődik a szavazás, amely a beadvány folytán csak igazolvánnyal történhetik. A szavazás végeztével *Reinhart Gyula* hirdeti ki az eredményt, amely a következő:

Rendes tagok lettek 3 évre: *Kristóf György* (216), *Kiss András* (215), *Olasz Lajos* (214), *Szántay Lajos* (270), *Szida László* (215), *Bartlensky József* (211), ifj. *Radocsányi János* (216), *Stark Sándor* (215), *Braceka Károly* (207), *Sebesy Ferenc* (264) szavazattal.

Az eredményt nagy éljenzéssel fogadták. *Stark* indítványára *Steigerwald*nak köszönetet szavaznak. Az elnök megköszönte ezt, s a Szózat elneklése után a közgyűlés véget ért.

VÁROS ÉS MEGYE.

Uj hivatali beosztás. *Varjassy Lajos* polgármester a kihágási bíróság ideiglenes vezetésével *Joó Béla* árvaszéki ülnököt, a községi bíróság vezetésével pedig *Insitöris Zsigmond* városi tisztviselőt bízta meg. A kihágási bíróságon ezentúl délelőtt 8—12-ig és délután 3—5-ig lesznek a hivatalos órák.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

Az aradi ügyvédi kamara az igazságügyminiszterhez.

— A sajtószabadság védelme. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19

Az aradi ügyvédi kamara választmánya ma foglalkozott Székely Ferenc igazságügyminiszter igazságügyi reformokat tartalmazó, nagy föltűnést keltett törvénytervezetével. Az igazságügyminiszter tudvalóval az ügyvédszaporulat meggátolása céljából meg akarja nehezíteni úgy az ügyvédi oklevél elnyerését, mint az ügyvédi iroda nyithatását. A törvénytervezet eme része ellen az ügyvédjelöltek országos mozgalmat indítottak, de komoly akcióra indította ez az ügyvédi kamarákat is, amelyek nem tartják megengedhetőnek azt, hogy az ifjúságot ilyen erőszakos módon tartsák vissza az ügyvédi pályától. Ez ellen az aradi kamara is állást foglal.

A bírói állás elnyerését illetőleg a tervezet azt akarja törvénybe iktatni, hogy 28. éve előtt senki se nyerhesseon bírói állást. Az aradi kamara mai üléséből az igazságügyminiszterhez intézett fölterjesztésében ennek kimondását teljesen fölöslegesnek tartja, mert az eddigi gyakorlat is kizárta azt, hogy a törvényszéki jegyző 28 éves kora előtt bíró lehessen.

Az igazságügyminiszter javaslatának van olyan része is, amely indokoltá teszi, hogy ezt a tervezetet „fekete” szándekunak bélyegezzem mindég liberalisan gondolkodó ember. A javaslat ugyanis a közérdek köpönyege alatt teljesen guzsba akarja kötni a magyar sajtót. Az aradi ügyvédi kamara sietett védelmére kelni a sajtószabadságnak s az igazságügyminiszterhez intézett fölterjesztésében komoly szavakkal kel ki a cenzurát meghonosító törekvések ellen, szép tanulmányt adva ezzel szabadelvű gondolkodásának.

A kamara fölterjesztésének főbb pontjai ezek:

(Az ügyvédi és bírósági reformok.)

Nagyméltóságú Igazságügyi Miniszter Ur! Egyes igazságügyi szervei és eljárási szabályok módosításáról szóló törvényjavaslat előadói tervezetere Nagyméltóságod fölyő övi P. 297—1. számú leirata folytán következőkben terjesztjük elő észrevételeinket:

A javaslatnak nézetünk szerint legfontosabb újításai az 1. és 2. §§-okban foglaltak, ezek között is elsőbbséggel a 2. §-ak az ügyvédi lajstromba való felvételre vonatkozó intézkedései. Az 1. §-nak azon intézkedése, hogy bírói hivatal csak az viselhet, ki életének 28. ik évét beolotta és a bírói vagy ügyvédi vizsga letétele után legalább két éig az ott megnevezett hivatalnál a fogalmazási szakban szolgált, közjegyzői vagy ügyvédi gyakorlatot folytatott, csak elméletben tér el a mai tényleges állapotoktól. Ugyanis a mai érvényben levő törvényes intézkedések szerint bíróvá kinevezhető az, ki életének 26. ik évét betöltötte, rögtön a bírói vagy ügyvédi vizsga letétele után, azért mégis bírósági elsőléptelési viszonyaiuk mellett alig fordult elő, hogy valaki 28 éves kora előtt bíróvá lett volna, a bírói vizsga letétele után pedig rendszerint nem két évig, de ennél hosszabb ideig is kellett várni, míg a bírói kinevezés megérkezett.

Örömmel üdvözöljük azon újítást, hogy a fedhetetlen jellem ezután törvényes kelleke lesz az ügyvédi lajstromba való felvételhez; az ügyvédi rendtartás ezen kelleket nem kö-

veteli meg és bár a kir. Kuria ügyvédi tanácsának újabb gyakorlata a törvény helyes és szükséges magyarázásával lehetővé tette azt, hogy az ügyvédi karba nem való tisztességtelen elemek fel ne véssenek, mégis helyesnek tartjuk, hogy most már a törvény követeli meg az ügyvédtől a fedhetetlen jellemet, mely nélkül az ügyvéd iránti szükséges bizalom el sem képzelhető.

Kimondja továbbá a 2. §, hogy az ügyvédek lajstromába csak az vehető fel, ki az ügyvédi oklevél keltétől két éven át ügyvédnek vagy közjegyzőnek gyakorlatot folytatott, vagy pedig a szakaszban megnevezett hivatalok fogalmazási szakában szolgált. Az eddig elhangzott nyilatkozatokból azt kell következtetnünk, hogy Nagyméltóságod ezen rendelkezésénél két szempont vezette. Az egyik az ügyvédi pálya túlszűkítése, a másik pedig az az körülmény, hogy 3 év alatt a jelölt nem sajátíthatja el mindazt, amit az ügyvédi pályán tudnia kell.

Kétségtelen, hogy az ügyvédi pálya ma Magyarországon túlszűkült és hogy gazdaságilag elmaradt országunk nem képes közel 7000 ügyvédnek kenyeret adni, mely szám az eddigi tapasztalatok szerint évenként körülbelül 5 százalékkal szaporodik. Az ügyvédjelölti gyakorlat meghosszabbításánál azonban ezen szempontot még sem tartjuk elfogadható indoknak egyrészt azért, mert a pályaválasztás szabadságát mint más pályákon, úgy az ügyvédi pályán sem tartjuk korlátozhatónak, másrészt pedig azért, mert a terbe vett intézkedéstől a túlszűkítés megszüntetése tekintetében nem is várunk lényeges változást. Annak, hogy az értségit tett fiatalság tömegesen tudal a jogi pályára, oka abban rejlik, hogy a mi gazdasági viszonyaink mellett az ipari, technikai pályán sem boldogulni kellően, ha csak nagy töke nem áll rendelkezésére. Gazdasági átalakulás és a jogi oktatás reformja szükségesek tehát ahhoz, hogy az ifjúságnak az ügyvédi pályára való tudalása megszűnjön, ezen két kérdés azonban kívül esvén a véleményezés végezt megküldött javaslat keretein, velők tovább foglalkozni nem kívánunk. De igenis szükségesnek, helyesnek és sürdosen életbe léptetendőnek tartjuk a joggyakorlati idő meghosszabbítását azon második szempontból, hogy 3 év alatt ma már lehetetlen azon roppant kiterjedt anyagnak gyakorlati elsajátítása, melyet a jelöltek tudnia kell, mielőtt önállóan folytat ügyvédi gyakorlatot, ne hogy a jogke reső közönység károsodjék. Azt, hogy az ügyvédjelöltek nagy része csak fogyatékosan sajátítja el az ügyvédi tudnivalókat, fenyesen igazolja az ügyvédi vizsgán való bukásoknak szinte ijesztő ezaléka és bár hajlandók vagyunk a bukások egy részét a pályától való elrettentési szándék számájára írni, azért azok nagyobb részét mégis a kellő ismeretek hiánya okozza. Azt sohasem fogjuk jogosan elismerni, hogy az államhatalom mesterségesen megnehezítse valamely életpályára lépés feltételeit pusztán azért, hogy azoknak a során javítson, a kik már azon a pályán működnek, de ahhoz igen is jova van az államhatalomnak, sőt ez kötelessége is, hogy minden tudományos pályán működőből annyi tudást köteleljen meg, a mennyi azon pályán betöltéséhez szükséges és ha a tapasztalat azt igazolja, hogy az eddigi kizsábot idő a kellő tudás elsajátításához nem elegendő, úgy feltétlenül joga van ezen időt meghosszabbítani a nélkül, hogy ezzel szemben a szerzett jogokra való hivatalos jogos volna. Mert a mint egyszer az államhatalom törvényben megállapítja azt, hogy az eddigi 3 év alatt megszerzhető tudás nem elégséges az ügyvédi gyakorlat folytatására és ezért 5 év alatt meg szerzhető több tudást követel, akkor senki sem hivatkozhatik arra, hogy pusztán azért, mert még a törvény életbe léptetése előtt lett ügyvédjelölté, neki még joga van ahhoz, hogy kevesebb tudással szolgálja a jogkereső közöniséget. Epen ezért a méltányosságból a javaslatba felvett azon átmeneti intézkedést, hogy a joggyakorlati idő meghosszabbítása nem nyer alkalmazást: azokra, kik a törvény életbe léptetése előtt számított egy év alatt szerzik meg az ügyvédi oklevelet, teljesen elegendőnek tartjuk és ezen átmeneti intézkedéseket nem tartunk megengedhetőnek.

Nem helyeselnék azonban a joggyakorlati idő meghosszabbításának azon módját, melyet a javaslat kontemplál. A javaslat szerint ugyanis az ügyvédi vizsga letétele után less

még két évi gyakorlat kötelező és ezzel életbe léptetni kívánja azon intézményt, mely a Pollak Illes által kidolgozott ügyvédi rendtartási javaslatban ügyvédhelyettesek elnevezése alatt fordul elő. Mi attól tartunk, hogy az ügyvédi vizsga letétele után még két évi gyakorlatra utasított jelöltek nem fognak megfelelő számú ügyvédi irodát találni, ahol a gyakorlatot kiölthetik. Azért a joggyakorlati idő meghosszabbítását sokkal egyszerűbben és hatékonyabban úgy véljük keresztüli viendonek, hogy az ügyvédjelölti gyakorlat az első szigorlat letétele után 5 évig tartson, mely időből legalább három év a jogtudori fokozat elnyerése után töltendő ki. Kimondandónak tartjuk azt is, hogy az ügyvédjelöltek közül azok, kik a jogtudori fokot elnyerték, az ügyvédet a kir. Kuria, kir. ítélőtábla és esküdttörbőség előtt is helyettesíthessék. Szükségesnek tartjuk annak kimondását, hogy az ügyvédi vizsga letétele után a jelölt főnökét minden bíróság előtt helyettesítheti.

A javaslat 3. §-a szerint az igazságügyminiszter jeles képzettségű és faradhatatlanul szorgalmu jegyzőket, ha a bírakra megszabott jogi képesítéssel bírnak, felruházhat azzal a működési körrel, hogy nem peres ügyben önállóan eljárjon és megkeresés vagy kiküldetés alapján bírói cselekményeket önállóan végezzen. Ezt mi helyeselnék. De szükségesnek tartjuk annak kimondását, hogy a jegyzők csak csekélyebb jelentőségű ügyekben ruházhatók fel önálló működési körrel.

A 4. § kimondja, hogy oly elintézéseket, melyek bírói döntést nem tartalmaznak, az igazságügyminiszter általános rendelkezéssel a bírósági irodák önálló hatáskörébe utalhat. Ezen intézkedés ellen, minthogy az a javaslat szerint kellő garanciákkal van körülvéve, elvi kifogásunk nincsen, feltétlenül szükségesnek tartjuk azonban a taxatív felsorolást.

A javaslat 10. §-a tiltja a bírakat attól, hogy folyamatosan levő ügyekben információt fogadjanak el. Ezen tilalmat szükségesnek nem tartjuk. Az igazságszolgáltatásra abból semminemű hátrány sem származik, ha a bírónak az iratokból, vagy tárgyalásból megismertető tényállásról felül a perrel összefüggő oly mozzanatok is tudomására jutnak, melyeket az iratokból nem ismerhet meg. Addig, míg a szóbeliség az eljárások egész vonalán behozva nem lesz, az információ igen gyakran egyenesen szükséges és abból hátrány annál kevésbé származhatik, mert a lelkismeretes bíró mindenesetre tudni fogja, hogy az információ folytat tudomására jutott körülményekből mit szabad az ítélethozatálnál felhasználni és mit nem.

(Mit szabad közölni a lapoknak?)

A javaslat 27. §-ának 1. pontja kiterjeszti az 1897. 34. t. c. 20. §-ának hatályát azokra, kik polgári vagy fegyelmi bíróság előtt a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalást bármely módon közléssé tesznek. Ezen intézkedést csak helyeselni tudjuk, mert ha a törvény bizonyos esetekben megengedi, hogy a polgári és fegyelmi ügyek közérdekből vagy jogos magánérdekből zárt ülésben tárgyalassanak, úgy a cél — a közérdek vagy jogos magánérdek megvédése — nincsen elérve azzal, ha a tárgyalást senki sem hallgathatja végig, de másnap mindenki elolvashatja a hírlapokban.

A 27. § 2. pontja kiterjeszti az 1897. 34. t. c. 20. §-ának hatályát arra is, aki bűnvádi vagy fegyelmi ügyben, továbbá a polgári bíróság előtt megindított házassági, születési törvényességének megtámadása iránti, kiskorúság meghosszabbítása, gondnokság alá helyezés és az államhatalom gyakorlatának megszüntetése, elmebetegség bírói megállapítása iránti ügyben beadványt vagy hatósági iratot, vagy az ügyre vonatkozó bármely közlést, mely nyilvános tárgyaláson nyilvánosságra nem hozott, akár egészben, akár részben közléssé teszi. Jól tudjuk, hogy a tisztességtelen sajtó visszaél a nyilvánosságban rejlő hatalmával és a felsorolt ügyeket, illetve azok közlését vagy nem közlését igen gyakran zsarolási célokra használja fel, jól tudjuk azt is, hogy az ilyen természetű ügyeknek időelőtti közlése néha erkölcsi és anyagiakban nagy károkat okoz az ügyben érdekeltnek. Mindazonáltal ezen pont annyira korlátozza a tisztességes saj-

tónak is hírszolgálati hivatását és a sajtó szabadságát is, hogy azt megunkévé semmi esetre sem tehetjük.

Azt még értjük, ha a javaslat a 2. pontban felsorolt polgári ügyek közlését, ha azok nem nyilvános tárgyaláson hoztattak nyilvánosságra, vétségnek minősíti, mert a felelősök a családi életre vonatkoznak, melyeknek szelídítése közérdeket nem képez. Bár itt is meggondolandó, hogy például az elmebetegség círei megállapításai az ügyeknek közlései nem e lesznek ugyan jó szolgálatot az egyén szabadságáért, mert köztudomásu, hogy örökösödési, házassági, családi stb. okokból utóbbi időben meglehetősen szűkített vált alkalmatlan egyéneknek szanatoriumba való internálása, mely visszaesés korlátozására a sajtó csak jó szolgálatot tehet. De az már teljesen érthetően eljutunk, miért képezzünk vétséget — hogy konkrét esetet hozunk fel — a fumei bankrablás hírlapi közlése, a mi közérdeket esemény, vagy miért képezzünk vétséget annak a közlése, hogy valamely köztisztviselő ellen illetékes fegyelmi hatóság fegyelmi eljárását rendelt el, a mi legalább azon a vidéken, hol az illető tisztviselő szolgált — szintén közérdekű. N. m. ak annak közlését tilalmazzza a javaslat, hogy a büntetendő cselekményt ki követte el, hanem megárad a kétélűtelenség elkövetett cselekménynek a közlése is. Ennek kivárá attól, hogy a sajtó közlései igen gyakran jó szolgálatot tettek a távoznak, vagy külföldön levő nyomozó hatóságoknak, a kérdéses tilalom, ha az törvényes em. k. dnék, azt eredményezné, hogy a legnagyobb közérdekkel bíró büntető cselekmények tekintetében a magyar sajtó szájkosárral volna ellátva és hogy a legnagyobb közérdekkel bíró ilyen természetű eseményeket a magyar közönség csak a külföldi sajtóból ismerhetné meg. Ennyire egy külföldi állam sem ment el a sajtó megrendszabályozásában és ennyire nekünk sem szabad elmozdunk. A sajtó kivételei lehetőleg meg kell szüntetnünk, de arra vigyáznunk kell, hogy a fűdővízzel együtt ne öntsük ki a gyermeket is.

Igaz ugyan, hogy a 27. § első bekezdése szerint a 2. pontban felsorolt ügyekre vonatkozó bármely közlés csak azon esetben képez vétséget, ha az a hatóság engedélye nélkül történik. De míg egyrészt sajtóügyekben az előzetes hatósági engedélyt perhorreskáljuk, mert bárhol nevezünk is azt el, az lényegére nézve nem egyéb előzetes cenzuránál, melyet, mint egy régi letűnt ke. szak emléket előre kértünk nem kívánunk, el sem tudjuk képzelni, hogyan történjék a gyakorlatban a hatósági engedély megadása?

Az kétségtelen, hogy az engedélyt csak azon hatóság adhatja meg, mely előt az eljárás folyik. Tegyük fel tehát, hogy a mármár rossztudó rendőrség nyomozást folytat valamely bűnyben; hogyan szerezzék meg az országban megjelenő több száz sajtóorgánumban az ország másik szélén levő hatóságtól sürgősen a közlési engedélyt? Vagy pedig, minthogy a 27. § 2. pontja nem tesz különbséget belső és külföldi folyamatban levő bűnvádi ügyek között és így a külföldön folyamatban levő bűnvádi ügy engedély nélküli közlése is vétségnek minősül, — hogyan szerezzék meg a belső sajtó a közlési engedélyt a külföldi hatóságtól, holott a külföldi hatóság az ilyen engedélyezési eljárást nem is ismeri. Ezen okokból a 27. § 2. pontjának hatálya alól a büntető és fegyelmi ügyeket okvetlenül kihagyandóknak tartjuk.

Végül megjegyezzük, hogy a javaslat mindazon intézkedéseit, melyekre részletes észrevételt nem tettünk, heyeseljük és kérjük a javaslatot ezen jelentésünk értelmében átadogozni.

Aradon, az ügyvédi kamara választmányának 1910. évi szeptember hó 19. én tartott üléséből.

GYÁSZROVAT.

Halálozás Szirmai János újszerényi plébános, kerületi espéres vasárnap reggel 4 órakor életének 67. lelkészkedésének 46. évében elhunyt. Temetése ma délután három órakor volt nagy részvét mellett, a kerületi pap-ság részvételével.

A hatvankettedik Kossuth-szobor.

Losonc Ünnepe. — Kossuth Ferenc beszéde.

Lávirati tudósítás.

Arad, szeptember 19.

Ma lehullott a lepel a hatvankettedik Kossuth-szoborról. Losonc városa tisztelte meg a nagy államférfi emlékét és az ünnepségen résztvett egész Felsőmagyarország. A leleplezésre leutazott a fővárosból Kossuth Ferenc egy osztrák országos képviselővel és nagy beszédet mondott. A szobor Holló Barnabás műve és egyike a legjobban sikerült alkotásoknak.

A leleplezésről a következő tudósítást adjuk:

Kossuth Lajos születésének mai 108. évfordulóján leplezte le Losonc város közönsége a nagy államférfi bronzszobrát. A szoborra évek óta gyűjtöttek és a gyűjtés eredményeképpen ma már ott áll a város legszebb terén az emlékmű. Az ünnepséget országos keretben tartották meg, sok megye képviseltette magát és a koszorúk zöme borította a szobor talpzatát. A leleplezésre meghívták Kossuth Ferencet és a függetlenségi pártokat. Kossuth ma Szentiványi Árpád, Baross János, Bernáth Béla, Hegyi Árpád, Horváth József, Kovács Kálmán és Okolicsányi László országgyűlési képviselők és Ambrozovits Lajos volt főispán kíséretében meg is érkezett. Az állomáson nagy közönség fogadta a képviselőket és Wagner Sándor polgármester mondott üdvözlő beszédet. Kossuth néhány szóval felelt, aztán hosszú kocsisorban vonultak be a városba. Kossuth Kovács Ferenc kir. közjegyző lakására hajtatott.

A leleplezési ünnepség fél tizenkettőkor vette kezdetét. Egy alkalmi énekkar a Himnusz énekelt, aztán Beniczky Kálmán főgimnáziumi igazgató mondotta el ünnepi beszédét, melynek végével lehullott a lepel és látható lett Kossuth éronalakja.

A szobor életnagyságban ábrázolja Kossuthot. A talpzat homlokterében egy sebesült honvéd fekszik, aki göresösen szorongatja egyik kezében kardját, a másikban pedig a nemzeti lobogót. Ez a jelenet Losonc városának 1848-ban történt elpusztulását szimbolizálja.

Az ünnepi szónok beszéde után a szoborbizottság elnöke adta át a polgármesternek a szobrot. Ezzel az ünnepély véget ért volna, azonban a közönség Kossuth Ferencet akarta hallani. A függetlenségi párt vezetője nem sokáig kérte magát, felállt és a következőket mondta:

— Itt áll a szobor ércbeöntve és némán s mégis hallom a hangját, amint hozzánk beszél. Azt mondja a szobor: „Meghaltam, de elveim, eszméim, akaratom, vágyódásom örökké élnek.” Azt mondja a szobor: „Meghaltam, de azért minden magyar ember tüzhelyénél ott vagyok és ha e baba bajba kerül, én szám gondolnak a hazafiak, az én példámot igyekeznek követni, úgy a mérsékletben és a bölcsességben, mint az elhatározásban és az elszántságban.” A fiui kegyelet hozott engem ide betegem, ez buzdít engem abban a munkában, melyet én is végzek a hazáért abban a tudatban, hogyha az ő szellemét nem is örököltem, de az ő tiszta hazaszeretetét igen. Legyen áldott az ő emléke és legyen isten áldása azon a városban, mely megadta emlékezni róla és amely azt hiszem — bízom benne legalább — soha el nem fogja felejtani tanításait.

A beszédet viharos éljenzéssel fogadta a közönség. Ezután a koszorúkat tették le; a

függetlenségi és 48-as Kossuth párt nevében Szentiványi Árpád tette le beszéd kíséretében a koszorút. Két órakor háromszáz terítéki bankett volt.

Vitalis Imre Aradon.

(Szúcsmester a szekrényben.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Ma este hét óra tájban egy idősebb nőt, mely futott le rémülten az Andrássy-téri Réthy-ház első emeletéről, a Holländer Emil fakereskedő lakásából a házmeserhez. Az öreg nő az egész udvart felverte sikoltozásával.

— Az első emeleten egy belőző van. Láttam, bemászott a cselédszoba ablakán.

Ez a hír érthető izgalmat keltett a házban. Az emberek mindenhol előrohantak, a körülfogták Juli néni, a mosónét, aki ekkorra már egészen tűzbe jött, s nagy vehemenciával ismételte:

— Valami nagyon rossz ember lehet! Biztosan a Vitalis! Az a haramia! Egy nagy farkósbot volt a kezében.

Erre a kijelentésre nagy ijedelem támadt. A házbeli varroda leányzói rémülten menekültek és egy kis fekete szemű asszonyka kérően fordult az urához:

— Samu, te maradj itt! Neked gyermekeid vannak!

Havancsák János házmeszter azonban más véleményen volt.

— Bolondság, — mondta — Vitalis nem mer idejönni, de az se volna olyan nagy baj, ha ő volna. Tudják, hogy kétezer korona van a fejére kitűzve. Azt mondom emberek, menjünk és fogjuk meg.

A házbeliek vérszemet kaptak és felfegyverkeztek. A hiáltozásra előkerült egy magas szőke ovikeres ügyvéd is, aki a házban lakik, s Browninggal kezében vezette a kis, de lelkés csapatot. Nagy óvatossággal nyitottak be a lakásba. Juli néni hátulról kalauzolta őket.

A cselédszobában lesz, azt mondom, ott láttam besurranni.

Felkutaták a cselédszobát, de egy lelkét sem találtak. Tovább haladtak a lakásba, de az ál-Vitalis sehogysem akart előkerülni; pedig alaposan kikutattak mindent. A ovikeres ügyvéd még a Meidinger-kályha csővébe is belekukkantott. A házmeszter bosszankodva pillantott a mosónéra.

— Juli néni, maga megint rémeket látott. Ugy látszik felüthött a gara-ra.

A többiek is rátámadtak és különösen a szőke Erzi, a csinos szobalány vette a bepálinkázás gyanújába az öreg asszonyt, aki azonban nem hagyta magát és hirtelen elhatározással megcsavarta a konyhában levő vízvezetési csapot.

— Így folyjon ki a szemem, — argumentált — ha nem igaz, amit mondtam. Ideszökött be, nagy fekete haja volt, meg olyan macskaszín szeme. Itt kell annak lenni valahol.

De az újbóli kutatás sem vezetett eredményre. Már épen elakartak távozni, mikor a cselédszobai szekrényből gyanus zöreijhang hallatszott. Az üldözők egymásra néztek.

— Itt van, rebegte Havancsák és megmarkolta a vízvezetési kulcsot.

Juli néni megint elkezdett sikoltozni s göcsösen hányt a keresztet. A ovikeres ügyvéd hátrahúzódott s az ajtó mellé plántálta be magát.

— Ha el akar szökni, én keresztállítom, mondja meg neki Havancsák bácsi.

A házmeszter odaugrott a szekrényhez és kitértette az ajtót. Kiderült, hogy Juli néni az egyszerű nem fantáziált. Egy bizonyos, fekete hajú férfi guggolt a szekrényben. Havancsák fényegyetlen emelte fel a vízvezetési kulcsot.

— Hát meg vagy Vitális Imre! Egy lépést se, mert agyonlőlek!

A rejtélyes idegenre, úgy látszik, nem igen hatott ez a fenyegetés, mert elnevette magát.

— Ugyan ne hadonázzon avval a kulcsossal, házmester ur, mert még igazán elsül. Ugy látom, tévedés van a dologban és maguk betörőnek néznek. Pedig nem vagyok én betörő.

— Nem betörő? — esodálkozott Havancsák bácsi. Hát akkor mit keres a szekrényben?

— Azt nem lehet megmondani, felelte az idegen, nagyon bizalmas dolog. De az Erzsébet is megmondhatja, hogy nem rosszban járok.

A szép szobalány élénk pirulások közt erősítette a szekrény-lakó állításait, de a házmester ennek nem adott hitelt és az időközben előhívott rendőrrel felkísértette a bozontos hajú férfit a rendőrségre, Szecpkovszky Teofil ügyeletes rendőrhadnagy elé.

Itt aztán kiderült, hogy igazat mondott. Jórávaló gyoroki szücsmester, akinek eszéágában sem volt valamit ellopni, mert amit lehetett, azt hónapokkal ezelőtt ellopta: a Szőke Erzsébet szívét.

Ezt a magyarázatot mindenki elfogadta, csak Juli néni békétlenkedett:

— Nekem ugyan beszélhetnek, azért mégis a Vitális volt az. Majd éjjel bejön és mindnyájunkat legyilkol.

A ovikeres ügyvéd azonban megnyugtatta:

— Ne féljen attól Juli néni. Ha bejönne magához, csak küldje hozzám, én nagyobb rablókkal is elbántam már, a szakmámba vág.

Zichy János gróf nevelési elvei.

A kultuszminiszter Győrért. — Kulturális intézetek felavatása.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 19.

Győzött az új kulturális intézményeket, az új papnevelő intézet, a középiskolai kat. internátus és a tanítóképzőintézet internátust, mely kulturális intézményeket Széchenyi Miklós gróf győri megyés püspök, v. b. t. t. buzgósa alkotott, vasárnap nyitották meg ünnepiesen. A megnyitáson jelen voltak Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter, nárai Szabó Sándor államtitkár, a győri székesébkáptalan, a pannoni halmi főpát, Hajdu Tibor dr., Várady L. Árpád c. püspök, Burány György dr. esornai prépost, Kereszthy Viktor dr. pozsonyi kanonok, az egyházmegyei papság, a győri hitórágok és társadalmi előkelőségek, köztük Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök neje, az Eraódy, Széchenyi, Zichy családok számos tagja.

(A papnevelő felavatása)

Az ünnep a szeminárium főbejárata előtt kezdődött, hol a notabilitások gyülekeztek. A püspököt és a minisztert a pulota kapujában Molnár Ignác dr. kanonok, a szeminárium rektora fogadta és üdvözölte. Miután a püspök a hitát megáldotta, az egész ünnepi közönség a kápolnába vonult, ahol a püspök a kitett oltári szentség előtt Te Deumot intonált. A kispapok gyönyörű egyházi énekeket énekeltek, mely után a püspök beszédet intézett a kispapokhoz.

A beszéd végétől a püspök pápi áldásban részesítette a jelenvöltoakat, kik azután a díszterembe vonultak, hol Winkler Mihály IV. éves teológus formás beszédben üdvözölte a minisztert, a püspököt és a közönséget. A beszédre Zichy János gróf miniszter a következőképpen válaszolt:

(Harcok a tudás mezején.)

— Végteleül jól esett a meghívás, melyben öccsellenciája arra kéri, hogy ezen intézet megnyitóján résztvegyek. Örömmel jöttem ide

és örömmel jött volna el a miniszterelnök ur is, de rendkívüli elfoglaltsága megakadályozta ebben és megkért engem, hogy sajnálkozásának kifejezést adjak. Az önök szónoka arra kéri engem, mint a kormány képviselőjét, hogy a király iránt való hűségüket juttassam a legmagasabb trón elé. Én ezt meg fogom tenni. (Éljenek.) Mert én úgy gondolkodom, hogy a király iránt való hűség annyit tesz, mint szeretni a hazát és a hazát szeretni annyit tesz, mint szeretni a Szent István koronájával megkoronázott királyt. (Lelkes éljenek.) Ezt a lojalitást fogom érvinni a trón elé. (Magju! éljenek.) A magam részéről azt óhajtom, hogy ez az új, egyszerű intézmény fejlődjék, virágozzék és gyümölcsöket hozzon. Hogy az ifjú nemzedéknek nemcsak hitben tartsa meg, hanem csak növelje szívében az élő szeretetet, mely nemcsak teoretikus, hanem gyakorlati gyümölcsöket is terem, hanem a komoly tudománynak, mely komunk világító fátylaja, ezé helye legyen. Mert a nagy harcok, a jövő küzdelmek nem folynak a hitnek, hanem a tudásnak a mezején és én azt kívánom, hogy ebben a küzdelemben is Krisztus szelleme, a keresztény világnézet legyen a győztes.

Az ünnep végén a kispapokkal együtt énekelte a közönség a magyar Himnusz. Azután az intézet megtekintése következett.

(Katolikus diák-otthon.)

A szemináriumból a középiskolai kat. internátusba vonult az ünnepi közönség, ahol az internátusi bizottság díszközgyűlést tartott. Kramolin Viktor nyug. főispán, h. főügyész, az internátus-egyesület alelnöke nyitotta meg és zárta be a közgyűlést szép beszédekkel. Balics Lajos dr. püspöki helynök, apátkanonok élvezetes előadásában ismertette az internátus keletkezésének történetét és Goda Béla főispán mondott lelkes beszédet, ünnepelve az internátus eszméjének nemes bajnokát, kitarló munkáját, a megyés püspököt.

A főispán beszéd után Zichy gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter a következőket mondotta:

— Igazán lelkem mélyétől örülök, midőn ily lélekemelő ünnepélyen résztvehetek. A mai korban, amikor az emberiséget a földön guruló arany után szaladó gyermekhez hasonlítjuk, örömmel láthatjuk azokat a férfiakat, akik erkölcsi értékekért akarnak dolgozni. Mert meg vagyok győződve arról, hogy csakis erkölcsi alapon, a tekintély és engedelmesség elvének felhasználásával lehet komolyan munkálkodni. Felfogtak ezt a gondolatot az intézet alapítói és létrehoztak olyan intézményt, melynek hivatása ezt a szellemet ápolni, ilyen lélekben nevelni az ifjúságot. Ezzel rendkívüli szolgálatot tettek az államnak, igazi államfértő tevékenységet fejtettek ki. Etnékünk, a magyar kormánynak is el kell ismerünk. Én pedig te szem ezt annál nagyobb örömmel, mert mindenkor b. rátja voltam és vagyok az internátusoknak, mert tudom jól, hogy nemcsak tanítani, hanem első sorban nevelni kell, a szívet és lelket művelni, mert a valódi érték a szív. A szeretetet akarjuk az ifjúságban kifejteni, a tekintély iránt való tiszteletet és az engedelmességet. Tanuljon meg az ifjú engedelmeskedni, hogy majdan tudjon parancsolni és tekintélyt tisztelni, hogy ő is tudja tekintélyt tartani. Ezzel a programmal működik ez az intézmény és ezért akarom támogatni és fogom is, míg ilyen alapon marad. Én a felekezeti alapra fektetett internátusokban nem látok partikuláris irányzatot, mert ezeket a keresztény eszme mozgatja, ez pedig univerzális. A szeretet, mely mindent ábról, aranyozza be ezt az

intézményt a maga ragyogásával és én addig fogom támogatni, amíg ebben az értelemben uralkodik benne a Krisztus szelleme.

A díszközgyűlés után a vendégek megsemmisítették az internátust, honnét az egész közönség a tanítóképző intézet új internátusába vonult. Itt a minisztert és az ünnepi közönséget Zalka László dr. c. kanonok fogadta és üdvözölte szíves szavakkal. A miniszter melegen válaszolt és méltatta az intézmény kulturális jelentőségét. Miután a miniszter részletesen megtekintette az intézetet és legteljesebb elismerésének adott kifejezést, az ifjúság ebédhez vonult, amelyen a miniszter is megjelent és barátságos szavakkal társalgott az ifjúsággal.

(A bankett.)

Két órákor díszebéd volt a püspökvárban, melyen az ünnepségeken megjelent előkelőségek vettek részt. A püspök a minisztert köszöntötte, a miniszter és a főpát pedig a püspökre mondtak felköszöntőt. A püspök a következő felköszöntőt mondotta:

— Isten segítő kegyelmével, jó lelkek áldozatkészségéből oly intézeteket áldottunk és nyitottunk meg ma, amelyeknek hivatása, hogy buzgó és vallásos, törvénytisztelő, hazát szerető, tekintélyt ismerő és a királyhoz hűven ragaszkodó klerust és polgárságot neveljen a hazának és egyháznak. Ezen ünnepélyes alkalommal tisztelte meg városunkat kitüntető megjelenésével a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur, ezzel is bizonyoságát adva annak, hogy a vallásos és hazafias tényezők együttműködését előmozdítani, támogatni, biztosítani kész és hogy mint a békés fejlődés egyik hatalmas eszközét, felemeri ezen erkölcsi tényezők fontosságát, melyek hivatva vannak az ország lakosságának lelki igényeit kielégíteni, lelki jólétét előmozdítani és emelni és hogy ezen faktorok hazafias törekvéseit támogatva, velük egyetértve ki-án előhoz jutni. Azért engedjék meg, kérem, hogy ö nagyméltóságát igaz tisztelettel üdvözölve, kegyes megjelenéséért hálás köszönetet mondjak és poharamat emelve ö nagyméltóságára, mindnyájunk nevében azt kívánjam, hogy a jóságos isten kegyelme támogassa hathatósan az országot, a nemzet békés fejlődését célzó nemes törekvéseit.

Zichy János gróf miniszter a következő tószót mondotta:

— Ismételve is hálás köszönetet mondok a püspök urnak, hogy megszerzte nekem az örömet, melyet a ma felavatott intézetek napján éreztem. Értéktelen ember azzal fizet, a mi je van, az értékes azzal, a mi. A győri püspök ur önmagával, egész valójában fizetett ma szívének nemes érzéseit valószínűleg meg az általa létesített intézményekben: a papnevelőben és internátusokban. A maga szívet lelkét osztotta szerte-széjjel, a maga nemes intencióit váltotta valóra. Mint kultuszminiszter köszönöm, hogy a püspök ur galambszívűnek érzéseivel ajándékozta meg egyházmegyéjét és ezzel az egész országot, hogy szívet, nevet adia azon intézmények befejezéséhez, melyeknek alapjait századokkal előbb névben és nemes szívében kiváló elődje, Széchenyi György győri püspök rakta le. Kívánom a püspök urnak, hogy intézeteiben tudós, művelt, vallásos, hazafias papok, derék polgárok nevelődjenek javára az egyháznak, a hazának, lelki öröme önmagának, a kit az Ur Isten sokáig éltesse!

Kedves jelenet volt, mikor a püspök a jobbán ülő miniszterelnökével koccintott és a vendégeereg zajos éljenzése között köszöntötte a grófnét, ki fáradhatatlanul vett részt az ünnepség minden mozzanatában.

Ziszy János gróf kultuszminiszter a 4 órai gyorsvonattal utazott Várady püspökkel és Kolányi prelátussal vissza Budapestre.

Az ünnep fényes volt, minden részletében méltó a nagy alkotóéhez, melyek megvalósítását hálással köszöni a megyés püspököt és a szerben egyházmegyéje s vele Győr városa is, mely közvetve élvezi az intézmények hasznait.

A vitás ékszer-modellek.

— Alaptalan vádak egy volt aradi kereskedő ellen. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Néhány budapesti lap vasárnapi számában arról ír, hogy a dúsgazdag Bachruch A. budapesti ékszerész cégtől nagy értékű ékszer-modelleket tulajdonítottak el. A vád szerint, amely már is alaptalannak mutatkozik, egy volt aradi fi. al kereskedőt, Forgács Fleischer Adolfot is bekeverték a dologba. Az ügy részletei a következők:

A Bachruch A. cég, amelynek a Váci utcában van ékszeres boltja és a Kráji Pál u. 13. ik számú házában ezüstáru gyára, följelentést tett Kohut Vilmos gyáros ellen lopás bűntette és bizalommal való visszaélés miatt.

Kohut Vilmos évekig alkalmazottja volt a paraszti cégnek. A Kráji Pál utcában levő ezüstáru gyárnak volt a művezető igazgatója és ebben a minőségben természetesen bizalmi állást töltött be a cégnél. Kohutnak nagy fizetése volt, főnökei nagyon meg voltak elégedve működésével és megbecsülték az ügyeskedő embert, aki előrangú szakértőnek bizonyult. A múlt év őzén aztán értetű keletkezésért a gyár tulajdonosait, amikor Kohut azzal a meglepő kijelentéssel fordult hozzájuk, hogy megválnak a cég szolgálatából.

— November elején önállósítom magam — mondotta a gyárvezető. Társra akadtam, aki finanszírozza vállalkozásomat, ezüstáru gyárat alapítok.

Bachruchék meg sem kísérelték, hogy útját állják Kohut boldogulásának. Tudomásul vették, hogy megválnak szolgálatukból és november első napjaiban már Forgács és Kohut néven szerepelt a Knézics utca 12. ik számú házában levő ezüstáru gyár, amelynek Kohut Vilmos társtulajdonos volt. Időközben azután a Bachruch cég észrevette, hogy igen sok olyan ezüstáru, amelynek modellje az ő gyárukban készült, került piacra. Így többek között az Iparművészeti Múzeum is vásárolt olyan ezüst műtárgyakat, amelyeknek eredetijét Bachruchék készítették és amelyek mégis a Forgács és Kohut gyárából kerültek ki.

A Bachruch cég érdeklődni kezdett, miként lehetséges, hogy modelljei, amelyeket patenterk védenek, kész műtárgyak formájában piacra kerülnek. Csakhogy megtudták, hogy Kohut visszaélt bizalmukkal. A gyárat, amelynek november elején lett nyilvánosan bejelentve társtulajdonosa, már jóval előbb alapította és titokban oda vitte a vezetésével működő Bachruch-féle gyár modelljeit, amelyekről öntvényt készítettek s amelyek közül igen sok darabot vissza is tartottak a Knézics-utcai gyárban. Az ilyen ezüstáru modellek előállítását a cégnek igen nagy anyagi áldozatába és sok időbe került.

Megállapították, hogy Forgács nyolcvan ezer koronával járult hozzá a gyár megalapításához, Kohut pedig tudását, szakképzettségét és a Bachruch-cégtől el tulajdonított modelleket nyújtotta a vállalatához. A kis tőke, persze ilyen körülmények között lehetővé tette a gyár tízembe való helyezését, mert a modellek nem

kerültek pénzébe, mert azokról egyszerűen mintákat öntöttek.

A följelentés folytán a rendőrség kihallgatta a társasviszonyban levő gyárosok nyolc alkalmazottját, akik bevallották, hogy Kohut Vilmos már múlt év novembere előtt tulajdonosa volt a gyárnak és rendszeresen elhordta a Bachruch-féle gyár modelljeit, a melyekről azután másolatot készítettek.

Kohut kiballagása után a rendőrség házkutatást tartott a Knézics-utcai gyárban, ahol 80 darab olyan modellre talált, amelyek a Bachruch cég gyárából valók és a leltárból hiányzanak. Ezeknek a modelleknek százhuszezer korona az értékük. Lefoglaltak továbbá harminchárom ezer koronát érő olyan ezüstáru-cikkeket, amelyek az el tulajdonított modellek után készültek.

Ma megbízható helyről azt jelentik, hogy Kohut érdekes vallomást tett a rendőrségnek.

— Kérem, — mondta Kohut — amíg én Bachruchnál voltam, ő engem minden évben kiküldött a külföldre, hogy másoljam le a legújabb ékszermodelleket. Én megtettem ezt s Bachruch a modelleket acélból használta föl a gyárában, hogy arra a modell föltalálójának engedélyt kikérte volna. Ha neki szabad volt ezt megtenni, akkor nekem is jogom van hozzá és semmi bünt nem követtem el vele.

— Bachruch százhuszezer korona értékűnek mondja a fölszámolt 80 darab modellt, — mondja a rendőrkapitány.

— Tréfás ember az a Bachruch, — felelte Kohut mosolyogva — nekem még 400 olyan modell van s azokat szívesen odaadom három ezer koronáért. Többet látható ebből, mennyit érnek az ő modelljei.

— Egyébként — mint a rendőrkapitány mondta — az ügy nem alkalmas a bűnpörre s így közönséges polgári pörre szigorodik össze.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

Az aradi színház bérlei.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Arad is abban a szerencsés helyzetben van, hogy bérlete évről évre emelkedik, mert a színház mindinkább a közönség életszükségletévé válik. Hogy mindamellett Arad nem áll első helyen a bérleti összeg nagyságában, annak különleges okai vannak. A mi közönségünk a színház belsőjének csak bizonyos részeit tartja előkelőnek s innen van, hogy addig — míg a földszinti páholyok háromszor is elkelnének — az emeleti páholyokban kisebb a kereslet. Nagyváradon e tekintetben sokkal egészségesebb a helyzet. Ott földszinti és emeleti páholyok közt különbséget nem tesznek s akinek páholy nem jut, kőrszéket vagy zsolyát is örömmel bérel. Ennek következménye az, hogy bár a Szigligeti színház sokkal kisebb, mint az aradi színház, a bérlet ott a jelen évben mégis nagyobb.

A debreceni színházban is nagyobb a bérlet, mint Aradon, ugyancsak a már említett ok miatt. Azonban Aradon a helyzet rohamosan javul. Míg Szendrey igazgató a hármas bérleti rendszert be nem vezette, még nagyobb volt a közönség elfoglaltsága. A páros estére alig lehetett bérletet kapni s aki a páratlanból kiszorult, az nem bérelt. Néhány szízen alatt ezek az előítéletek elűnnek s Aradnak is mielőbb meglesz a százezer koronás bérlete.

A bérlet névsoráról ezt közli a színházi pénztár. Bérletek eddig a következők:

A) bérletre: ösvagy Várárhelyi Lászlóné, Sármezev Endre, Vajda Zsigmond, Friebeisz Miklós, Wadowiczky Gusztáv, Luszig Armin, dr. Verzár Gyuláné, Mayer Miksa, Fabián

László, Blaskovich Ernest, Embey Gyula, Steiner Jakab, Nachtnébel Ödön, Lukács Gyula, Herman Gyula, Halmai Andor, özv. Jakabffy Zoltánné, Králiez Lajos dr., Lukács Lajos, Baross Zsigmond dr., Neuman Daniel, Thomka Gyuláné, özv. Végh Aurélné, Parecz Gyuladr., Andrányi Károly báró, Binhidy Antal báró, Fabián Lajos, Purgly János, Rozsnyai Kálmán, Ráthy Viktor, Vass Gusztáv, Fatter Géza, Kneffel Lajos, Szántay Lajos, báró Nopcsa Elekné, Weissz Márk.

B) bérletre: Verbos Antal, Csiky Ödön dr., Funkelstein József, Kintziz János, Tolnai János dr., Deutsch Arthur, Tenner Lajos, Goldschmidt Sándor, Fabián László, Blaskovich Ernest, Lócs Rózsa, Steiner Ferenc, Weiler Rózsa, Meisztrovich János, Frick József, báró Nopcsa Elekné, özv. Jakabffy Zoltánné, Hagyi Albert, Neuman Samu, Tagányi Sándor dr., Basch Simon, Bogdánffy Béla dr., Baross Ferenc dr., Fizek István, Guzzah Mihály, Purgly János, Kohányi Ribert, Lakatos Ottó dr., Elek Béla, Markovics Ernő, Verőczy Sándor, Peák Márton.

C) bérletre: Várárhelyi Lászlóné, Gyulányi Rózsa, Vajda Zsigmond, Kóvér Mánion, Hesh Vilmos, Mittler László dr., Tenner Lajos, Szathmáry Király János, Szeider Barnát, Fabián László, Blaskovich Ernest, Brunhuber Kálmán, Rosenfeld Herman, Sági Henrik, Székely Károly dr., Ürményi Páter, báró Nopcsa Elekné, Váji Elemér, Baross Zsigmond, Neuman Alfréd, Bohus Lajos báró, Löffler Jakab, Nachtnébel Ödön, Ésas Armin, Montag Mánó, Báhidy Antal báró, Lócs Rózsa, Purgly János, Deutsch Már, Bánffy Miklós, Wágner Ágoston, Knott Gyula, Grauer N. dr., Polgár M., Baross D.

Támplaszék-k: Morócsa Dániel, Ötvös Aladár, Heinrich Gyula, Farkas Lajos, Steinitzer Pál dr., Otrubay Dezső dr., Engel Margitka, Róth Zsigmond, Nagy Farkasné, Glück Karoly, Wolf Jenő, Vidor Sándor, Ingusz M., Sugár József, Nagy Lajos, Weissz Pál, Oprin Emilia, Molnár László, Moldován Ödöné, Schauer János, Szabó György, Saybold Kálmán dr., Farkas Zoltán dr., özv. Baross Ferencné, özv. Brassay Ödöné, Márton Jakabné, Schlésinger Béla, Komlós D. és neje, Nagy Lajos, Sebes János, Román József, Reiter Rózsa, Szántay Béla, Vajda Iván dr., Turay János, Leipniker Salamon, Braun Gusztáv, Hoppes Aladár, Szilágyi Mánó, Binéth Ignác, Bendeck Esz, Dengel Lajos, Moncz L. Klein Margit, Weinberger Ferenc, Braun Antal, Szűcs F. Vilmos, Sokot R. bérletre, Farsádi Sándor Zoltán, Sengel Dezső, özv. Háberer Mihályné, az aradi turista egyesület 5 jegy (mind a három előadásra), Popper Károly, Topán Sándor, Vágó Géza, Helai Gábor, Weissz Arthur, Késs Elemér, Stögel Károly, Morva Endre, Vicsnai Béla, Lwinger M. dr., Láng Ferenc, Tenner László, Novényi Lajos, Csiky Tivadar.

* Az Uránia színház újdonságai meglepetést fognak szerezni a közönségnek. Még annál a gazdagárnál is, mely az Uránia művészeti műsorait jellemzi, még annál is meglepőbb a kedden bemutatásra kerülő új képek művészeti nézője, reálvül érdekes az a változatos, mely ezt az új műsort jellemzi Bizovára köztetésével fog találkozni Hababurg Rudolf drámája. A história egyik érdekes alakja, Rudolf császár, aki a felfedezések ama korában élt, amikor Newton lángelméje sok szunnyadó zient birt kutatásra. A szerencsétlen uralkodó tudvalevőleg szenvedélyes buzgalommal adta magát az őrjárást és éltének főfeladatául tette maga elé, hogy két órát hajszárai pontosságára egyeztessen össze. A prágai Uradriában buvarkodott a szerencsétlen császár és fixa ideája örületbe kergette. Ez a kép művészeti kivitelével és szenzációs tárgyával köztetésre számíthat. Az új műsor mutatja be a brüszeli világkiállítás katasztrófáját, ezt a hatalmas tűzvészt, amelynek martalékaul esett az angol és francia pavillon. Tométielen drámaság, felbecsülhetetlen milliók foglaltsa. Számos természetutáni felvétel, bohózat és dráma nyújt méltó keretet a nagy szenzációkhoz. Itt említhetjük meg, hogy Pekár Gyula óriási sikert aratott darabja, Napoleon, közkívánág a ismételtelen színpadra kerül az Urániában, még pedig először szerdán este 9 órakor, azután pedig csütörtökön és pénteken mindig este 9 órakor. 241.

Aktuális emberek.

— Szalay Károly királyi tanácsos. —

Arad, szeptember 19

Ha a király már annyira bajban lesz, hogy sem a kabinet irodája, sem a miniszterei, sem a valóságos belső titkos tanácsosai, szóval senki de senki nem tud neki tanácsot adni, akkor szólítsa fel Bécsbe az ő öreg, hűséges királyi tanácsosát, a legfiatalabbat, Szalay Károlyt, akit tegnap örvendeztetett meg ezzel a kitüntetéssel. Nem is tudja a felség, hogy az aradi fiskálisoknak ez a nagy tiszteletben álló Nesztora, a legjobb tanácsot tudja adni, még akkor is, ha összeomlással fenyeget az ég, rengéssel a föld, ringással a tenger. Egyetlen egy szóban elmondható ez a tanácsok tanácsa.

— Nyugalom, mindig csak nyugalom.

Mert, hogy Szalay Károlyt hosszú és részére általános tiszteletet, becsületet, a köznek pedig mindig becsületes munkát jelentő közpályáján izgulni vagy flegmáját elhagyni nem látta senki, az oly bizonyos, minthogy a királyi kitüntetés négy évtizedet meghaladó érdemes munkásságának nem megjutalmazása, hanem csak elismerése.

Arad legöregebb ügyvédje ő, akiben annyi elnöki erény összpontosul, hogy csakis isteni flegmájának birtokában tud olyan egész ember lenni mindenütt, ahová áll, mint a milyen. Elsősorban is ő az elnöke a Szalay családnak. Ehhez a hideg nyugodtságon kívül meleg szív is kell. Az is van. Elnöke az ügyvédi kamarának, az Ipar- és Népbank igazgatóságának, az adókievítő bizottságnak, a vadászati társulatnak.

Az ügyvédi kamara már négy ízben tisztelte meg magát azzal, hogy elnökévé választotta. Lehet, hogy az is befolyással van erre a választásra, hogy a királyi tanácsos az adókievítő bizottságban is kitűnően véd. Tudniillik védi az ügyvédek magas adók ellen, amint menti őket a Kamara fegyelmi választmányán. Mindenütt a szívére hallgat és ha a fegyelmi büntetést nem kell alkalmazni, akkor boldog az elnök és még a flegmájára is rácsófol az ítélethirdetésnél. Nem mintha a szavainak hanglejtése lenne emelkedettebb. Arról szó sem lehet. Hanem a szavainak a tartalmában van valami, ami olyan benső örömet árad el a vádlott menekülése miatt.

— Ennélfogva eljárása menthetőnek mondható, szokta az elnök kimondani a végső szentenciát. Határozottan van ritmus ezekben a szavakban és a ritmusban rendezen a szívből is van valami.

Ha egyedül tőle függene, akkor talán az Ipar- és Népbankban még azok is kapnának pénzt, akiknek tíz filléres váltóblankettára sem telik. Miért ne? Ha nem ment tönkre a bank a Böhm manipulációja következtében, kibír egyéb vágásokat is.

Szalay Károlyt legalább abszolút nem izgatta a Böhm okozta kár. Érdemes azért a nyugalmat zavarni?

Nem így gondolkodott Tagányi István, a bank akkori elnöke. Összehívta az igazgatóságot és telefonálta magyarádi szőlőjéből Szalay Károlyt is.

— Nos, mi az, mi van, miért kellett nekem Magyarádról bejönnöm? — szólott csendesen Szalay Károly.

— Mi van? Az van, hogy megindult a föld és az ég, pattogott Szalay ellentétese, a tüzes lelki Tagányi. Böhm, akit mi gyermekünként szerettünk, visszaélt a bizalmunkkal, tönkre tett, csódbba kergesített, borzasztó, rettenetes...

— Ugy kell nekem, — szolt Szalay bajustát pederre. Mindjárt tudtam, hogy nem érdemes vasutrálni a ti dolgaik miatt. Miért is nem telefonáltam

még az állomásról a vincelléremnek, hogy ebédre otthon leszek?

És az ő hidegvére egyszerre más színben tündölt fel az egész nagy szenzációt.

Letartóztatott katonaszabadító.

— „Szabadíts bácsi” üzelmei. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19

Érdekes, ravasz ember került ma a temesvári rendőrség kezébe. Hornung Salamon régóta ősmert ember a Délvidék minden büntető hatósága előtt. A híres temesvári katonaszabadítási botrányban ő volt a mestere és azóta köztudomású volt, hogy katonaszabadítással üzletszerűen foglalkozik. Azt is tudta mindenki, hogy Hornung a legjobb délvidéki csalárd bukásnak és hiteltelzési csalásnak kezdeményezője. Most végre a temesvári rendőrség hosszabb fáradozás, nyomozás és adatgyűjtés után lefőllelte Hornungot. Az ügyről temesvári tudósítónk jelentése alapján itt számolunk be:

Hornung Salamont hónapok óta figyelemmel kísérte a temesvári rendőrség. Tudták, hogy vidékről sokan keresik fel katonaszabadítási ügyekben és ezért lakása környékét megfigyelték. A látogatók jóreszt a rendőrségre kerültek, ahol elmondták, hogy bizony ők katonaszabadítás miatt vették Hornungnál és fizettek is neki több száz koronát. Mikor az ilyen esetek felszaporodtak, Mikes Gábor dr. bűnügyi rendőrkapitány több rendőrbiztossal kiment Hornung lakására, hogy ott házkutatást tartson. Ez meg a múlt hét szerdáján történt. Hornung azonban valahogy megneszezte a dolgot, mert a rendőrség embereit ágyban fekve fogadta. Nagy ügyességgel tettette a betegséget, a feje be volt pótyálva vizes kendővel és másnapra már Frank János dr. tisztiorvostól bizonyítványt is mutatott fel, mely szerint Hornungnak néhány napig ágyban kell maradni. Mikes kapitány azonban a házkutatást megtartotta és annak megvolt az eredménye, hogy Hornung nyolcszáz koronát előadott, amely pénzt katonaszabadításra cserélték. Tegnap Urbanetz Ede dr. törvényszéki orvos vizsgálta meg a beteget és megállapította, hogy kihalagatható. A szimulálás tehát véget ért és Hornung a rendőrség kezébe került.

A hatvanegyedik számú hadkiegészítő parancsnokság már évekket ezelőtt figyelmes lett arra a körülményre, hogy szabálysértéseket, visszaéléseket történnek. Nagyon ügyes emberek dolgoztak a legügyesebb titokban és bár biztos volt, hogy ismételt szabálysértések kiujtásokat a terhes szövegetől, konkrét adatként nem sikerült szerezni. Megállapította a katonai vizsgálat, hogy több bűnösöt legényről rövidesen felülvizsgáltak, akik azután hamarosan levetették az egyenruhát és a pórtartókba kerültek. Folyt a nyomozás hosszú időn keresztül, kihallgatásokat eszközöltek, a rendőrség is segített a katonai hatóságnak, de minden eredmény nélkül. A titokban folyó munka titokban maradt továbbra is. Ily körülmények között kerültek a katonai vizsgálat alá az év május havában a temesvári rendőrség bűnügyi osztályához.

Mikes Gábor dr. már hónapok óta megfigyeltette Hornungot és tájékozva volt minden lépéséről. Megállapították a rendőrség emberei, hogy a gyanús ember lakására általában járnak be vidéki parasztok, akikkel rendszeresen harminc-negyven percig tárgyal. A „kliensek” azután hamarosan távoztak. Hornungnak már néhány hónap óta semmiféle foglalkozása nem volt a Teszling fele divatárúzzal, melyben részes volt, megszűnt és ezzel a jövedelmi forrása is megszűnt. De csak látszólag, mert azok a parasztok néhez pénzeket szállítottak neki katonaszabadításra.

Tegnap reggel megjelent Hornung Mikes dr. kapitány előtt, sőt magával hozta védőjét, Csányi Gusztáv dr. fővárosi ügyvédet is. Felkísérte őrákor jelent meg a bűnügyi osztályban. Éppen akkor lépett be a szobába egy ember, aki szintén meg volt idézve és aki Hornungnak az ügynöke volt. Balajtalem fogta el a

ravasz tekintetű „szabadító”, hirtelen felkelt helyéről és kisietett a szobából. Mint utóbb kiderült, orgyilkossági kísérletet követett el.

Kisietett a józsefvárosi uszodához és ott kabátját levette beugrott a vízbe. Gyáva, gyáva erősebb volt, kikuszott a partra és lucskosan hazaszaladt. Már várták a rendőrök, akik visszavitték a bűnügyi osztályba. Azzal védekezett, hogy nagyon izgatott volt és meg akart fürödni. Déli egy óráig tartott Hornung kihallgatása. Természetesen mindent a legkonokabbul tagad. Azt a valószínűtlen mesét adta elő, hogy ő csak egyszerű reklamási ügyekben járt el. Jogos kiadásokat közvetített csupán. De azért nem fi etnek az emberek százakat, amit különben az egyik „kliense” nyíltan a szemébe is mondott neki a szembesítés alkalmával.

— Azért adtam az ötszáz koronát magának, — mondta a paraszt, — mert megígérte, hogy kiszabadítja a fiamat. Reklamásiért csak nem fizetek annyit. Azt a jegyzőket husz koronáért megcsinálja!

Tizenkét tanút hallgatott ki a rendőrség és ezeknek a vallomása oly te heő, hogy Hornungot a nyomozást vezető Mikes kapitány előzetes letartóztatásba helyezte.

Szerdán átadják a hírhedt embert a királyi ügyészségnek.

Huszonnégy kolerás halott.

— Terjed a járvány. —

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 19.

A kolera, sajnos, terjed. A dunamenti részek most már kétségteletlenül meg vannak fertőzve és a Dunagőzhajózási társaság mohácsi szenttelepe, de általában az egész dunai hajópark széteszotta a partmenti községekben a gyilkos járvány mérget. Egyre több és több helyen fordulnak elő kolerasesetek és ha a Dunát és a dunai hajózást továbbra is szabadjáráfiják hagyni, úgy a járvány nem lesz elfojtható.

Ma a következő távirati tudósításokat kaptuk a veszedelem terjedéséről:

Budapestről jelentik: A bakteorológiai intézet jelentése szerint a mai napig 44 koleragyanus esetben folytattak vizsgálatot és ebből huszonnégy esetben megállapították az ázsiai kolerát.

Pozsonyból jelentik: A város közepén levő Pá-póki községben tegnap Halbanek János földmives koleragyanus tünetek között megbetegedett és az éjszaka folyamán meghalt. Ugyanezok Pozsonyból jelentik, hogy a doborkői szigeten Schweghardt József koleragyanus körülmények között meghalt. Az asszonyról megállapították, hogy állandóan dunavízre ivott.

Pozsonyból jelentik: A belügyminiszter ma rendeletben értesítette Pozsonyvármegye alispánját, hogy a megye területén előfordult kolerasesetekre való tekintettel kiküldött Pozsonyba Kerekes Pál dr. közegészségügyi felügyelőt.

Esztergomból jelentik: Nyergesújfalu községben két kolerás megbetegedés fordult elő. Az egyik beteg tizenkét óra múlva meghalt.

Kalocsáról táviratozzák: A helybeli járványkórházban három koleragyanus beteget ápolnak, ezek Aranyosi László 8 éves, Hamara Mihály 45 éves takácsmester, Szabadi János 62 éves. Utóbbi 24 óra óta a koleragyanus házat őrizte. A betegek állapota kielégítő. Három nap óta halálozás nem fordult elő. A legmészebbmenő óvintézkedéseket megtették minden irányban.

Mohácsról jelentik: A városban, a melynek lakossága a pénteki és szombati koleraszünet miatt már a veszedelem mulásában reménykedett, hihetetlen izgalmat és rémületet

Keltett, hogy szombaton este öt új beteget vittek a járványkórházba. Fokozódott az izgalom az által, hogy vasárnap este négy esetben kellett gyanús betegeket a járványkórházba vinni, a kik közül kettő — egy férfi és egy nő — ma reggelre meghalt. A mohácsi járásban eddig huszonkét koleraeset volt, melyek közül kilenc végződött halállal.

A vasárnapi betegek a következők: Bakai Józsefné, özv. Dara Istvánné, Váltó Kálmánné és Ioszkics József. A halottak Daráné és Ioszkics.

HIREK.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 120. évi az időjárás: változás nem várható.

— A király Máriacellben. Bécsből jelentik: Udvari körökben híre jár, hogy ő felsége a közeli napokban, valószínűleg e hó 24. én Máriacellre utazik a záradokhely megtekintésére. Jól értesült körökben tudnak erről a készülődésről, az utazás napja azonban még minos véglegesen megállapítva. Ő felsége most utazik először a záradokhelyre.

— Kinevezés. A király Bottka Istvánt, aradi m. kir. pénzügyigazgató-ápi tanácsost, a békéscsabai pénzügyigazgatóság helyettes pénzügyigazgatóvá nevezte ki.

— Repülés az Óceánon át. New-Yorkból jelentik: Welman aviatikus bedden szanderozik „Amerika” nevű kormányozható léghajójával Atlantic City-ből felszállani, hogy az Óceánra atrepülve eljusson Európába. Ha a repülés sikerül, az aviatikus Írországból szándékzik leszállani.

— A Kossuth-szobor lelplezésének évfordulója. A Kossuth-szobor vasárnap délután ünnepelte a Kossuth-szobor lelplezésének első évfordulóját. A tagok a Ling-kávéházban gyűltek össze s onnan délután fél 5 órakor ki vonultak a szoborhoz. A Szózat elneklése után Nagy Kálmán elnök rövid beszéd kíséretében letette a koszorút. A Himnusz elneklése után az ünnepség véget ért.

— Vitalis Aradmegyében. A háromszoros rablógylkos nyak körül egyre szorosabban fonódik a hurok. Bihar megye egész csendőrsége áldoz és ma csatlakoztak hozzájuk az aradmegyei csendőrség is. Újabb jelentések szerint ugyanis Vitalis ászokott Aradmegyébe és a kisjenői járásbeli Nagyszerind község határában látták bujdosolni. Szombaton este rémült ábrázattal rohant be a községbe Ács György nagyszerindi parasztember.

— Láttam Vitalist, ujságolta mind-nfelé. Lovagló cizma volt rajta meg tizenhatos Lancaster. Mikor meglátott engemet, rám emelte a puskáját.

Ács híradását mesének minősítették, de csakhamar jelentkezett Türkő Sándor is, aki szintén látta a haragát. Erre aztán jelentést tettek a csendőrségnek, amely nagy apparátussal látott hozzá a nyomozáshoz. A vadász, a gyulai, a tamási és a kisjenői csendőrök összehozták és tegnap hozzájuk József főnőcegyei erdőnéz felkutatására. Kossuth hadnagy és Kupecz kisjenői járási őrmester vesetik az üldözést. E ideig nem érkezett jelentés a haragja a fogatasaó.

— Eljegyzés. Haszlinger Ferenc m. kir. honvédhuzarbadnagy eljegyezte Réthy S. ci kisasszonyt, Réthy Viktor, aradi könyvnyomdatuladnosnak, az aradi társadalom tekintélyes, köztisztelőben álló tagjának bejós leányát.

— Kell Manó cég ajánlja kitűnő minőségű harisnyait és keztyűit. Telefon szám 678.

— Kettős esküvő a halalos ágyon. Mohácsról jelentik: Az itteni járványkórházban megható eset történt. Az egyik koleras beteg, aki nek az órái meg voltak számlálva, Szabó János, magához kéréte délelőtt a mohácsi plébánost.

— Pébános ur, — mondotta — érzem, hogy megöl a kolera, de a haláлом előtt volna egy kívánságom. M g szeretnék esküdni a szeretőmmel. Ne szégyeljük magukat a gyerekek az arjuk miatt.

Szabó János kívánságáról rögtön jelentés ment a járványbizottsághoz, amely nyomban megadta az engedélyt, hogy Szabó feleségül vehesse Király Évát.

A szomszédos szobában feküdt egy másik súlyos beteg, Beczig Verona. Mikor meghaltotta, hogy esküvő készül a kórházban, magához kéréte az orvost és szintén engedélyt kért, hogy egybekelhesen Bakó Jánossal, akinek 14 éven át volt hűséges élettársa. Ennek a kérésnek is eleget tettek és délután négy óra kor végbement a kettős házasság. Szabó János vasárnap este meghalt.

— Letartóztatott szélhámosnő. Stanislauból jelentik: A lebergi rendőrség távirata alapján ma letartóztatták Hansz Erzsébet hírhedt szélhámosnőt. Hansz Erzsébet — mint ismeretes — Bécsben és Budapesten is követett el nagyobb csalásokat. Bécsben évekkal ezeótt egy pozsonyi orvos feleségének adta ki magát és úgy követte el szélhámosságait. Később Budapesti Festeich Vilma grófnak adta ki magát és a rendőrség éppen akkor tartóztatta le, mikor egy jótékonycélu koncerten fel akart lépni.

— Jótékonyág. Az aradi kereskedők Berger Albertné alapítványára újabban a következő adományok folytak be: Aradi Polgári Takarékpénztár 50 korona, Rodán Bernát (Wien) 20 kor., özv. Kell Manóné, Bruckner Sándor, Halpern Miksa, Senneh Ferenc és neje 10—10 kor., Lengyel Tivadar, Kell József dr., Kerpel Istó, Steinfeld Géza 5—5 kor., Popper Károly, Kusáry I 3—3 kor. Az eddigi gyűjtés összege 890 kor. Az esetleges további adományok Weer Ámin aradi kereskedőhöz, a gyűjtés vezetőjéhez juttatandók.

— Hofrichter a fegyházban. Bécsből táviratozzák: Hofrichter Adolf, aki most ölti ki husz évi fegyházbüntetését a mohácsi fegyházban, állandóan azt hangoztatja, hogy ő aratattat. Hozzáatározóival, amikor csak lehet, levélileg érintkezik, hangoztatja ártatlanságát és kéri beavatkozást, hogy tegyenek meg mindent kiszabadítása érdekében. A minap is azt írta feleségének, aki gyermekével együtt elkötözött Bécsből, hogy az egész büntetéslelményt vegye magára. Ezt azonban a felesége természetesen visszautasította.

— Gyári tűz a fővárosban. Budapestről jelentik: Helrey Tivadar dr. sároksári-úti vegyészeti gyárban ma délután négy órakor eddig ismeretlen okból tűz ütött ki. A hatalmas gyártelep parafagyató része gyuladt ki és csakhamar lángban állott a helyiségben felhalmozott napymennyiségű parafanyag. A veszedelmet az egyik gyári munkás vette észre és rögtön rohant az irodába, ahonnan értesítették a tűzoltóságot és a csendőrséget. A tűzoltóság nagy apparátussal vonult ki, erre azonban nem volt szükség, mert egy félórás munka után a tüzet sikerült elfojtani. Emberéletben nem történt kár. A gyár biztosítva volt és így károsodás nem éri a gyár tulajdonosát.

— Félelem a torozástól. Az érmihályfalvai járásban most folynak a sorozások és Gellért Imre pikáns legénynek e hó 17-én kellett volna szerata állani, de miután a múlt évben, első korosztályban kiolt volt Amerikában, most a büntetésből való felismerében revolverrel 16. á este magára lölt. Súlyos sebével a nagykárolyi kórházba szállították.

— Új esperesek. Az aradi görög keleti román szentszék ma délelőtt, Papp I. János elnöklésével tartott ülésén döntött az egyházmegye területén megüresedett három esperesség fölött. A szentszék a kisjenői esperesi állásra Ciuhandu György szentszéki elnököt, a buttyini esperességre Oprean Terentius szerbcsanádi lelkészt, a lippai esperesi tisztre Manoilla Fabricius szabadhelyi lelkészt nevezte ki. A döntésnek különösen a lippai esperességre vonatkozó része érdekes amennyiben Botis Tivadar dr. papnevelői tanárt, aki az esperesi kerület szavazó gyűlésén a legtöbb szavazatot nyerte, mellőzte a szentszék a helyette a szervezeti szabályokban gyökerező jogánál fogva Manoillát erősítette meg, aki az előbbivel szemben lényegesen kisebbségben maradt.

— Kétszáz ezer munkás sztrájkja. Londonból jelentik: Az egyesült szénbányák munkásságának kiküldöttei ma gyűlést tartottak, amelyen elhatározták, hogy nem várják be annak a szavazásnak az eredményét, melyet az általános sztrájk kérdésében a délwalesi összes bányamunkások rendeztek, hanem rögtön kimondják a sztrájkot. Azt hiszik, hogy a walesi szénbánya tulajdonosok erre általános kizárással fognak felelni, amely esetben 200000 bányamunkás marad kenyér nélkül.

— Az amerikai vagyon örököse. Minap egy hirdetés jelent meg lapunkban, amelyben egy amerikai gyámhatóság az ott elhunyt Brandt József 10.000 koronás vagyonára örökösöket keres. Ma megjelent szerkesztőségünkben Brandt Keresztély aradi lakos, Ninni Béra ómikalakai mészáros üzletvezetője és elmondta, hogy neki az Amerikában elhunyt Brandt József nagybátyja volt és ő az amerikai vagyon egyetlen örököse. Az örökség megszerzésére szükséges lépéseket már meg is tette.

— Az örült aggszűz. Piskoltról jelentik, hogy tegnapelőtt este a községhez tartozó Zöld-rész-pusztán dohányfüzés közben a főzők egymással tréfálkoztak és Radi Klárát, egy kissé ezelős öreg leányt csiklandozták a nyakán, mire az a kezében levő hosszú, éles dohányfüző tüvel hátraosapott és Szilágyi György 14 éves fiút, a dohányos gazda gyermekét, szíven szúrta, úgy, hogy azonnal meghalt. A vizsgálóbíró kiszállott Szatmárnémetiből, a hullát felboncolták, de a tettest szabadiában hagyták.

— Kettejű torzszülött. Nyitráról jelentik: Nadori községben egy Gitka Károlyné nevű parasztnő egy holt gyermeket szült, amelynek rendszeren kifejlődött törzsén két fej van.

— Születések, halálozások és házasságok. Tegnap történt ez évben az 1000 ik születés, míg a halálozás ezideig csak 940. Született szeptember 17-én Bartos György vasúti fékezőnek Mihály nevű fia, Gules Sebő asztalosnak Amalia nevű leánya, Pilpach József géplakatosnak József nevű fia, Vas Andor máv. hivatalosnak Irén nevű leánya (6 az ezredik), Vas Gusztáv Ácsév. főfelügyelőnek Ferenc nevű fia, Kunert Vilmos asztalosnak Maria nevű leánya. Meghalt: Onyiga János 59 éves napszámos. Házasságot kötött: Barta Mihály földmives Kardos Zauzsannával. — Született szeptember 18-án: Szupár Antal városi adószíntnek Anna Sarolta nevű leánya, Markó János szobafestőnek Irén Erzsébet nevű leánya, Rosenberg Mihály kocsiénezőnek Maria nevű leánya, Máriássy István asztalosnak Árpád nevű fia, szeptember 18-án: Ottokán Pál napszámosnak Mihály nevű fia, Báda Ferenc vasúti segélfékezőnek Jenő nevű fia, Halic György máv. tisztviselőnek György nevű fia. Meghalt szeptember 18-án: Agály Károly 11 napos fiú, szeptember 19-én: Lukács Szida 18 éves leány, Halmazán Irén 23 éves napszámos. Házasságot kötött szeptember 18-án: Mészáros József kereskedőnek Benkő Erzsébettel, szeptember 19-én: Tapasztó Sándor dohányhivatali ór Bauakán Zsófiával.

Pénzt

jelzálog, amortisatio és váltó
fedezetre földbirtokra és vá-
rosi bérházakra legelőnyö-
* * * sebben közvetít * *

Szücs F. Vilmos
Aradon, Karolina-utca 8. sz.
saját ház a fiókpostája mellett.

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére.
— házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér
Vojtek és Weisznál. 279

A kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás
SALVATOR
vese- és hólyagbetegségek, köszvény, cukor-
betegségek, vörhenyzés és húrtól bántal-
maknál kitűnő hatású.
Természetes vasmentes nátrium-só.
Kapható ártériárokért és gyógyszertárakban.
SCHULTES ÁGOST. Székesfehérvár, Városház-utca 1. sz. 6711

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. J. Szabadon járhat-kelhet. Csak egyszer
vizsgálja meg a személyt az orvos.

VITA FORRÁS
SÓSKUT VASMEGYE

Biztos gyógyszer: gyomor- és cukorbetegeknek
köszvény hólyag- és vesebetegnek.

Félpohár VITA-forrás a gyomorfegészt azonnal megszünteti.

A vállalat tulajdonosa: 2925

„CONSUM” kereskedelmi részvénytársaság

Budapest, VI., Teréz-körút 4. Telefon 10-13.

Főraktár: Nagy Farkas cégnél Aradon.

Kapható minden jobb fűszerüzletben és gyógyszerárban.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Törvényi tudósítás.

Budapest, szeptember 19

Kínálat, vételkészség mérsékelt, 20 ezer mm. ta. tott.

Az árak 50 fillérként szarattva:

	Déli szárít	2 órai szárít
Baza 1910. októberre	9.96-9.97	9.97-9.98
Baza 1911. áprilisra	10.32-10.33	10.32-10.33
Répa 1910. októberre	7.31-7.32	7.33-7.34
Zab 1910. októberre	7.83-7.84	7.85-7.86
Tengeri 1911. májusra	5.72-5.73	5.73-5.73

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Szept. 19. —

Magyar aranyjárdék 4%	112. —
Magyar koronajárdék 4%	94.35
Magyar koronajárdék 3 1/2%	81. —
Magy. földterem. kötvény 4%	92.35
Horvát-szlavon földterem. kötv.	93.50
Magyar nyaralásnyrsorsó 5	223. —
Tiszszab. és szegedi sors	154. —
Oestrák járdék papírb.	93.60
Oestrák járdék esztib.	97.00
Oestrák járdék aranyb.	116. —
Oestrák koronajárdék 4%	93.60
1860. évi oestrák államsorsó	171. —
Oestrák-magyar bankrészevény	10.65
Magyar hitelbank-részevény	849.10
Oestrák hitelintézeti részevény	608.75
Oestr.-magy.-államsorsó részevény	157.50
20 frankos arany (Napoleon)	19.07
Német bíróalmi márká	117.50
London vista	240.12 1/2
Páris vista	85.17 1/2
20 márkás arany	23.48

Yes porcellán powder
az egyedüli ártalmat-
lan és az összes pou-
dereket közt a legjobb
Dr. FARAGÓ ANDOR
királyi törvényszéki hitos vegyész.

Kapható a világon mindenütt, minden nagyobb gyógy-
szertárban és drogériában. Főraktár Magyarország rés-
zéire: Budapest, Kecskeméti-utca 8. és Rákóczy-ut 9. —
Aradon Földes Kelemen gyógyszerárban, Hegedűs Gyula,
Hajós Árpád, Riedl Odón, Vojtek és Weisz, Házam Ne-
ter. Egy doboz ára K 3.—, nagy doboz ára K 5.—. 1951

Felolós szerkesztő:
GÁR LAJOS.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simon, 11. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. szept. 20-án, kedd:

1. A dobverő. Humoros. — 2. Habsburg Rudolf. Dráma.
— 3. Kolibri törpe mutatóványa. Színes. — 4. Az el-
ajándékozott fehérnemű. Humoros. — 5. Tőke és munka.
Dráma. — 6. Pontifex mecsarak. Látványos. — 7. A kis
biciklista. Humoros. — 8. A brüsszeli világtárlás égése.
Eredeti felvétel.

Előadások 6 órától kezdve.

21, 22 és 23-án (szerdán, csütörtökön és pénteken) min-
denkor esti 9 órakor:

N A P O L E O N.

Három felvonásban, 190 színesen vetített képpel és 16
mozgóképpel. Irta: Pekár Gyula.

Helyárak: I-6 hely 1 kor., II-8 80 Hfl., III-8 60 Hfl., IV-8
hely 40 Hfl., V-18 hely 20 Hfl.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és m. 33. gyűjtőszed székara
játék. — Csak a cs. és m. 33. gyűjtőszed székara

Fog-Krém
KALODONT
Szájviz

6913.

NY. TÉR.

Herczeg Róza
elválat

ének- és zongora tanítást
a legmagasabb kiképzésig.

Magánéneket egyes, valamint csoport órák-
ban, háznál és házon kívül.

Értekezhetni: Szabadság-tér 13. sz. II em.
ajtó a. Délelőtt 11-12-ig. 3483

Dr. Tamasdán István

egyetemes orvostudor,
speciálista-fogorvos.

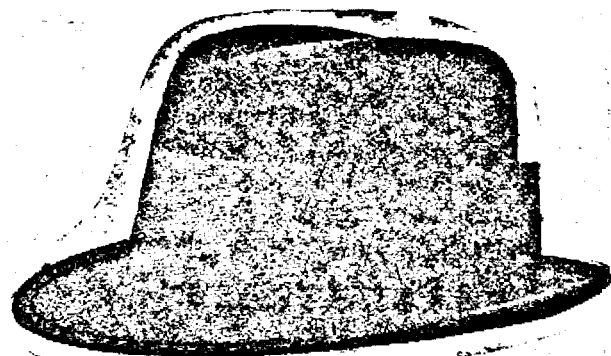
Rendel: D. e. 8-12-ig. D. u. 3-6-ig.

Lakik: Vármegyeházzal szemben

(Fischer Eliz-palota)

II-ik kapu, Batthyány-utcai rész.

Rendeléseit szept. 1-ével megkezdte. Mérsékelt árak.

ap tva: 1860.

Telephon: 213.

Őszi idényre!
Elegáns és tartós kalapok

a legutóbbi divat formákban
páratlanul álló választékban

MÜNZLI.

uri-divat üzletében

3447

a legjobban beszerezhetők!!

Standard

életbiztos

jelenti, hogy aradi főügynökségé-
nek irodáját

Weitzer János-utca, Minorita-palota

I. emelet

3531

helyezte át,

s a főügynökség vezetését ROLKÓ KÁLMÁN
urra ruházta. — Ajánlják magukat a közön-
ség nagybecsű figyelmébe.

Standard életbiztosító társaság.

Rendkívül olcsó árakban árusítunk férfi öltöny, felöltő és
fin ruha szöveteket.

Leichner és Fleischer Arad, Szabadság-tér 17. Telefon 475.

Kizárólagos posztó gyári raktár.

8387

Maradékok mindig kaphatók.

Olcsó bevásárlási forrás!

Kilényi C. és Társa

a „Kék golyóhoz“

291

Arad, József főherceg-ut 11. sz.

Az őszi és téli idényre!

Megérkeztek nagy választékban a legújabb divatu szövetek, flanelok és barchendok, ugyesintén a legjobb minőségű fehérneműek, trikó alsóruhák, gyermek ruhácskák és öltönyök, cipők, kalapok, sapkák iskolatászkák stb.

Maradékok feltűnő olcsó árban.

APRÓ HIRDETÉSEK.**Zálogházból**

kiváltott arany, ezüst- és
gyémánt-árakat vesz és el-
ad **Farkas Streicher**
Arad, Tökölly-tér 1. 2974

English lady

English lady gives lessons at her residence 8-10 evenings Miss Smith. Kerpel cégnél. 3585

Kiadó

2 szoba fürdőszobával garcon lakásnak. Rákóczi-ut. 80. 3593

Műkszerok

és egyéb izraelita imakönyvek magyar és német fordítással. Üdvözölő levelezőlapok. 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár havonként K. 1- feljebb. Iskola-zerek új és használt iskolakönyvek nagy készlete. Krausz Paulin, Színházépülete. Telefonszám 511. 511

Érettségilt tett lőja

gyógyszerész gyakornoknak ajánlkozik Aradra vagy Arad környékére. Cim a kiadóban. 3592

Szakácsnő

teljesen perfect uri házhoz ajánlkozik. Takács Zsuzsána Szászsebes, Entengasse No. 8. 3591

Ujjonnan bútorozott

udvari szoba külön bejárattal azonnal kiadó. Rákóczi-utca 4. 3581

Eladó

2 szoba butor. Megtekinthető Demeter-utca 69 a. 3509

Középkorú

ifjass nő, magányos urhoz gazdaszónynak ajánlkozik. Czim a kiadóhivatalban. 3582

Makón

közvetlenül a főter közelében egy 40 év óta fennálló és igen jövedelmező bordélyüzlet házzal együtt eladó. Értekezhetni lehet özv. Vaszil Tamásnéval Makón, Lehel-utca 141. sz. alatt. 3567

Drczy-utca 23-ik

számu ház eladó. Bővebbet ugyanott. 3583

Eladó

mintegy 84-40 mm. kitűnő fajtájú féregmentes asztali csemege téli alma. Ajánlatokat kér Uradalmi kertészet Soborsin, Arad-megyé. 3575

Egy intelligens lakitárs

kerestetik, esetleg teljes ellátásra. Bővebbet Rákóczi-utca 24. szám. ajtó 2. 3558

Modern 2 szoba butor.

Két szobás ebédlő és háló politurizott mahagoni, egy pár hónapos, elköltözés miatt azonnal eladó. Bővebbet Schweiger cukrásznál, Boros Béni-tér 8. szám. 3413

Jel jövedelmező üzlet

házzal együtt betegség miatt eladó. Hajó-utca 4. és az O-Mikalakai házam, amely vendéglő és mészárszéknek igen alkalmas. 3493

Ásolvierthe Buchha terin,

der Korrespondenz u. Maschinschreibens fähig, sucht entsprechen den Posten. Näheres unter „Buchhalterin“ an die Expedition. 3539

Szálcsüzlet

4 utcának sarkán, italmérés, trafik, bélyegeladási engedéllyel, kimutatható jó forgalommal, más vállalat miatt eladó. Cim: Révay-utca 10. 3576

Jr. újszerekre

való magyar és német fordítású diszes és közönséges makzörök és imakönyvek nagy választéka. Igen olcsó árak. Jr. üdvözölő lapokban eredeti újdonságok. Nagy levélpapír-vásár. Üzleti könyvek gyári raktára. Irodai kellékekben különlegességek. Vidékre is pontos kiszolgálás. Kerpel Izsó könyv-, zenemű- és papirkereskedése, kölcsönkönyvtára és zeneműkölcsozó intézete, Aradon. Telefon 385. sz. 525

Boroshordók

100-tól 800 liter űrtartalommal teljesen jókarban eladók egyenként is. Nádor-utca, sörraktár. 3272

Kossuth-utca 40. szám alatt

ujjonnan épülő házban modern lakások kiadók november 1-re. Bővebbet Matuschek J. és Fia üzletében. 3104

Kiadó

egy elegáns 2 szobából álló garcon lakás a város legszebb helyén. Érdeklődők forduljanak Goldmann Regina étterem tulajdonoshoz Arad, Deák Ferenc-utca. 3104

Ka cigarettázik

használgon Progress szivarkahüvelyt. 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 240. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papirkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weltzer János-utca. 1651

4 közpiskolát végzett

fiatalember gyakornokul ajánlkozik. Gabona- vagy fakereskedésbe. Szíves megkeresések a kiadóba kéretnek. 3549

Keresek azonnali

földbérleteket és parcellázásra alkalmas birtokokat. Részletes ajánlatok küldendők: Löbl Öskár, kereskedelmi iroda, Lugos. 3550

Lakás

2 szoba, konyha, zárt folyosó, esetleg nagy gyümölcsös kert el együtt kiadó. Arad, Demeter-utca 111/a. 3458

Klmzési muakák

fehér és színesben, legfinomabb kivitelben, mérsékelt árban elfogadhatnak. Szt Pál-u. 9. alatt az udvarban jobbra. 3574

Utazó

kerestetik egy könnyen eladható cikk eladására. Nagy kereset. A refle tánsok kéretnek legutóbbi foglalkozásuk megjelölésével ajánlatukat „Utazó“ jelíggel a lap kiadóhivatalához leadni. 3542

Hirdetmény.

18111-910.

Hirdetmény.

A m. kir földmivelésügyi minister 54000-III-8/910. sz. rendelete alapján közhirrre tesszük, hogy a Rumániával kötött kereskedelmi egyezmény 1910. évi szeptember hó elsejével kezdődő hatállyal életbe lett léptetve.

Az erre vonatkozó nyomtatványokat és közelebbi felvilágosításokat a városi aljegyzői hivatal (I. em. 67. sz. a.) adja meg.

Arad, 1910 évi szeptember 5.

A városi tanács.

A szénsav megsemmisít minden bacilust.

Kristálytiszt, szénsavdús, vasmentes és baktériummentes a Mária-Radna mellett

Apollo borvíz és az Apollo gyógyborvíz

Udít, gyógyít.

A legolcsóbb ásványvizek, ép oly olcsók, mint a szódavíz, a bort nem fektetik. — Tiszta és előkelő élvezeti ital. Rendeléseket elfogad: Házhoz szállítva palackcsere mellett 20 filliteres, vagy 10 literes, esetleg 5 kölliteres üvegre.

Kivételes árak készpénzfizetés mellett.

Kélliteres nagy Apollo gyógy- vagy borvíz . . . 28 fillér.

(Patent palackbetét 40 fillér.)

Literes nagy Apollo gyógy vagy borvíz . . . 18 fillér.

(Patent palackbetét 30 fillér.)

Félliteres kis Apollo gyógy- vagy borvíz . . . 14 fillér.

(Közönséges palackbetét 10 fillér.)

Az üres palackokat hetenként ugyanazon árban visszavesszük.

Megrendeléseket elfogad Arad és vidékére:

1. Az Arad és Vidéki kiadóhivatala. Salacz-utca, telefon 22. — 2. Korniss Testvérek Vörösmarty és Petőfi-utca sarok I. emelet telefon 501. — 3. Turul cipőgyár aradi lerakata, Minorita palotában — 4. Lippafüred r. társ. kutkezelősege Lippa, telefon 26. szám. 5. Kutkezelőség lerakata Arad, Magyar-utca 20/a.

Vendéglőkben, kávéházakban kérjük erőlyesen, hogy tartsák a legjobb és legolcsóbb Kristály tiszt kis „Apollót“. 3584

Hol szerezzük be ernyő és fűző szükségleteinket?

A temesvári ernyőgyár raktárában

Arad, Andrassy-tér 20. szám.

„ Megbízható, szolid, olcsó árak mellett. „

Pontosan és gyorsan készítek ernyő áthuzatokat és javításokat.

Varga D. Dani.

2254

A Világosi Takarékpénztár Részvénytársaságtól.

Aláírási felhívás.

A „Világosi takarékpénztár részvénytársaság” 1910. augusztus hó 14-én tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy eddigi 100000 korona alaptőkéjét újabb 1000 darab egyenként 50 korona névértékű részvény kibocsátásával 150000 koronára fel emeli. Egyben tekintettel arra, hogy az intézet már 47000 koronás tartalék alapot gyűjtött, amely az alaptőke 47%-nak megfelel, az uj részvények kibocsátási árfolyamát 70 koronában állapítja meg.

Ennek alapján alulírt igazgatóság következő feltételekkel aláírást nyit a kibocsátandó 1000 darab új részvényre:

1. Kibocsátatik 1000 darab 2001—3000 sorszámú egyenként 50—50 korona névértékre és névre szóló részvény.

2. A részvények kibocsátási árfolyama 70 azaz hetven korona, mely összeg három részletben, és pedig:

a) 1910 évi október 15-én a jegyzett részvény összeg 30%-a, vagyis részvényenként 21 korona.

b) 1910. évi november 15-ig a jegyzett részvény összeg 40%-a, vagyis részvényenként 28 korona.

c) 1910. évi december 15-ig a jegyzett részvény összeg 30%-a, vagyis részvényenként 21 korona, a világosi takarékpénztár részvénytársaság pénztáránál befizetendő. A befizetett összeg után 1911. január 1-ig 6% kamat a részvényeseknek meg fog téríttetni.

Amennyiben a részvényt aláíró a mostjelzett részleteket felszólítás után sem fizetni meg, úgy a már teljesített befizetését a részvény-társaság tartalékalapja javára elveszti, de jogosítva lesz az igazgatóság arra is, hogy a hátralékos aláírási összeget esetleg per útján behajtsa.

3. A most kibocsátandó 2001—3000. sorszámú részvények csak 1911. évi nyeresmény szelvénnel fognak elláttatni, mely az alapszabályok 86. §-ának megfelelően az 1911. évi tisztanyereményből való részesedésre jogosít.

A most kibocsátott 2001—3000. sorszámú részvények birtokosait azok teljes befizetése után 1911-től ugyanazon jogok illetik, mint a már korábban kibocsátott és teljesen befizetett 1—2000. sorszámú részvények birtokosait.

5. Az új részvények 1910. évi augusztus 15-től 1910. évi szeptember hó 30-ig jegyezhetők Világoson a világosi takarékpénztár részvénytársaság saját pénztáránál, **és Aradon az Arad-csanádi takarékpénztár részvénytársaságnál.**

6. A részvényjegyzési határidő leteltével alulírt igazgatóság fogja megállapítani, hogy a részvényjegyzés mily mértékben vehető figyelembe, miközben respektálni fogja az eddigi részvényesek elsőbbségi jogát, legalább félannyi új részvényhez mint amennyit az illető a befizetett 1—2000. sorszámú részvényekből eddig már bir, vagyis minden két régi részvény 1 darab új részvény megszerzésére ad elsőbbségi jogot.

Az igazgatóság határozatáról a részvényjegyzők 1910. évi október havában kellően értesíttetni fognak.

Világos, 1910. évi augusztus hó 14-én.

3586.

Világosi Takarékpénztár
Részvénytársaság.